

MAMLAKA YA CHAKULA NA DAWA

TAARIFA YA UTENDAJI KAZI YA MWAKA 2017/18

BARUA YA KUWASILISHA

Mhe.Ummy A. Mwalimu (MB),
Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii,
Jinsia, Wazee na Watoto,
Chuo kikuu cha Dodoma,
Kitivo cha Sanaa ya Sayansi ya
Maendeleo ya jamii, Jengo Na 11
S.L.P 743,
404780 Dodoma

Dkt. Mpoki M.Ulisubisya,
Katibu Mkuu - Afya,
Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii,
Jinsia, Wazee na Watoto,
Kitivo cha Sanaa ya Sayansi ya
Maendeleo ya Jamii, Jengo Na 11
S.L.P 743,
404780 Dodoma

Mhe. Waziri,

Ninayo heshima kubwa kuwasilisha kwako Taarifa ya Utendaji Kazi ya Mamlaka ya Chakula na Dawa (TFDA) kwa kipindi cha mwaka 2017/18.

Taarifa hii imeeleza utekelezaji wa shughuli za Mamlaka katika kutimiza lengo lake kuu la Kulinda Afya ya Jamii kwa kudhibiti ubora, usalama na ufanisi wa chakula, dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi.

Nawasilisha.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Mpoki".

**Dkt. Mpoki M. Ulisubisya
Katibu Mkuu (Afya)**

MAELEZO YA MWENYEKITI WA BODI YA USHAURI (MAB)

Taarifa ya utendaji kwa mwaka wa fedha 2017/18 inaainisha kazi na majukumu yaliyotekelizwa na Mamlaka katika kipindi husika pamoja na maeneo yanayohitaji kupewa kupaumbele katika mwaka ujao wa fedha ili kuleta ufanisi katika utekelezaji wa majukumu yake.

Huu ni mwaka wa kwanza wa utekelezaji wa Mpango mkakati wa miaka mitano (5) wa TFDA wa 2017/18 – 2021/22 ambaa umelenga kuimarisha utekelezaji wa jukumu la msingi la kulinda afya ya jamii kwa kudhibiti ubora, usalama na ufanisi wa chakula, dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi.

Mamlaka imeendelea Kuboresha huduma zake kwa wateja kwa kutumia TEHAMA na kutekeleza mifumo bora ya kiutendaji (Quality Management System) kwa kiwango cha kimataifa cha ISO 9001:2015 katika kutoa huduma.

TFDA imewekeza katika ununuzi wa vifaa vya kisasa vya maabara na kuwajengea uwezo wachunguzi pamoja na kukamilisha ujenzi wa maabara ya Kanda ya Ziwa, Mwanza ambayo imesogezza huduma karibu na wananchi. Aidha, maabara ya Chakula na ya Maikrobiolojia zimeendelea

kushikilia cheti cha ithibati (accreditation) kwa kiwango cha Kimataifa cha ISO/IEC 17025:2015 baada ya kukaguliwa tena (surveillance) na taasisi za ithibati za SADCAS/SANNAS. Hii inafanya matokeo ya chunguzi zinazofanywa na maabara za TFDA kuendelea kutambuliwa kimataifa.

Utekelezaji wa majukumu na utoaji huduma umezingatia Sheria, Kanuni na taratibu pamoja na matumizi sahihi ya rasilimali ambapo hesabu za fedha na rasilimali za TFDA kwa kipindi kinachoishia Juni, 2018 zipo kwa Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) kwa ajili ya ukaguzi. Vilevile, hesabu za fedha na rasilimali kwa kipindi kinachoishia Juni 2017 zilikaguliwa na TFDA kupata hati safi kwa mwaka wa 11 mfululizo.

Kwa ujumla, kumekuwa na mafanikio makubwa katika utekelezaji wa majukumu yake ambapo bidhaa zilizosajiliwa, maeneo yaliyokaguliwa, idadi ya sampuli zilizochunguzwa kimaabara pamoja maeneo ya kufanya biashara yaliyosajiliwa na Mamlaka kwa mwaka 2017/18 imeongezeka ikilinganishwa na mwaka uliopita. Pamoja na mambo mengine, mafanikio haya yamechangiwa na kuongezeka

kwa idadi ya watumishi, vitendea kazi, mafunzo ya kuwajengea uwezo watumishi, mwamko wa wafanyabiashara pamoja na elimu kwa umma.

Naipongeza Menejimenti pamoja na wafanyakazi wote wa TFDA kwa kufanya kazi kwa weledi na kujituma katika kuhakikisha kuwa bidhaa. Vilevile, natoa shukrani kwa wadau wote wa Mamlaka ikiwa ni pamoja na jamii kwa ujumla kwa ushirikiano wao katika kusaidia Mamlaka kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi.

Aidha, natoa wito kwa wadau wote wa TFDA na wananchi kwa ujumla kutekeleza wajibu wao ipasavyo katkia kuhakikisha kuwa bidhaa za chakula, dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi vilivyopo katika soko vinakidhi vigezo vya ubora na usalama.

**Balozi Dkt. Ben Moses
MWENYEKITI WA BODI YA
USHAURI (MAB)**

MAELEZO YA MKURUGENZI MKUU

Mamlaka ya Chakula na Dawa –TFDA in a a d h i m i s h a miaka 15 tangu ilipoanza kutekeleza majukumu yake rasmi tarehe 01 Julai, 2003. Pamoja na kufikia malengo iliyojiwekea katika kulinda afya ya jamii kwa kudhibiti ubora, usalama na ufanisi wa chakula, dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi, Mamlaka imekumbwa na changamoto mbalimbali katika kipindi hicho.

Taarifa ya utendaji kazi ya TFDA kwa mwaka wa fedha 2017/18 inaanisha majukumu na kazi zilizofanyika katika kipindi tajwa. Aidha, changamoto zilizojitokeza pamoja na mbinu zilizotumika kuzikabili zimeanishwa.

Hivi sasa Mamlaka inatekeleza mpango mkakati wa miaka mitano (2017/18 - 2021/22) ambao umejikita katika kutekeleza malengo mkakati Nane (8) ambayo ni; Kuhakikisha usalama, ubora na ufanisi wa dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi; Kuhakikisha usalama na ubora wa chakula; Kuboresha huduma za maabar; Kuimarisha utoaji elimu kwa umma na kuboresha huduma kwa wateja; Kuimarisha

uwezo wa Mamlaka katika kutoa huduma za udhibiti; Kupunguza maambukizi ya virusi vyta UKIMWI na kuboresha huduma kwa waathirika wa UKIMWI na magonjwa yasiyoambukiza; Kuimarisha na kutekeleza kwa ufanisi Mkakati wa Taifa wa kupambana na kuzuia rushwa; na Kuboresha masuala ya jinsia na mazingira. Hatua ya utekelezaji wake imezingatiwa katika taarifa hii.

Kumekuwa na mafanikio makubwa katika Kuhakikisha usalama, ubora na ufanisi wa dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi ambapo jumla ya maombi 3,762 ya usajili wa dawa vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na vipukusi yalipokelewa na 3,571 kati ya hayo sawa na 95% yalitathminiwa ambapo 2,161 (61%) yaliidhinishwa. Aidha, maombi 4,894 ya usajili wa maeneo ya biashara ya dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi yalipokelewa na kutathminiwa ambapo maombi 4,731 (96.67%) yaliidhinishwa idadi ya maombi yalijotathminiwa imeongezeka kutoka 3,535 mwaka 2016/17 mpaka 4,894 sawa na ongezeko la 38% huku idadi ya maeneo yaliyokidhi vigezo yakiongezeka kutoka

maeneo 3,319 mwaka 2016/17 hadi 4,730 .

Katika kuhakikisha usalama na ubora wa chakula, maombi 2,571 ya usajili wa chakula ikiwa ni ongezeko la maombi 417 sawa na asilimia 20 ya maombi ya mwaka 2016/17 yaliyopokelewa na kati yake maombi 2,329 sawa na 91% yalitathminiwa na maombi 2,104 yaliidhinishwa. Pia, maombi 6,767 ya usajili wa maeneo ya biashara ya chakula yalipokelewa. Maombi haya ni ongezeko la maeneo 653 (11%) ikilinganishwa na maombi 9,320 yaliyotathminiwa mwaka 2016/17 na kati yake maombi 6,723 sawa na 99% yalitathminiwa na kati yake maombi 6,294 (94%) yalikidhi vigezo. Mwaka huu kuna ongezeko la maeneo 1,411 (43%) ikilinganishwa na maeneo 3,319 yaliyosajiliwa mwaka 2016/17.

Katika usajili wa maeneo jumla ya maeneo 9,277 ya biashara ya dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi yaliyokaguliwa ambapo maeneo 7,607 (82%) yalikidhi vigezo. Hii ni ongezeko la 20% ikilinganishwa na maeneo 6,332 yaliyokaguliwa mwaka 2016/17. Aidha maeneo 10,273 yanayojihusisha na biashara

ya chakula yalikaguliwa na maeneo 7,093(69) kati yake yalikidhi vigezo. Idadi ya maoneo yanayojihuisha na biashara ya chakula ni ongezeko la maeneo 953 (10%) ikilinganishwa na maeneo 9,320 yaliyokaguliwa mwaka 2016/17. Vilevile wastani wa kukidhi vigezo kwa maeneo yanayojihuisha na biashara ya chakula yaliyokaguliwa umeongezeka kutoka 65% kwa mwaka 2016 / 17 hadi 69%.

Katika kipindi hiki jumla ya sampuli 5,855 zilipokelewa kwa ajili ya uchunguzi wa kimaabara na 5,165 (88%) zilichunguzwa ambapo 4,358 (84%) zilifaulu. Aidha, katika kuhakikisha kwamba viwango vya ISO / IEC 17025:2005 na WHO / GLP vinafuatwa na kutekelezwa, Mamlaka ilihuisha ithibati ya umahiri wa uchunguzi kwa maabara za Chakula pamoja na Maikrobailojia na hivyo kupewa vyeti vya Ithibati kwa kipindi kingine cha miaka mitano (5) kuanzia Februari 2018 hadi Februari 2023.

Katika kuimarisha utoaji Elimu kwa Umma na kuboresha huduma kwa wateja, elimu ilitolewa kwa makundi ya wadau kuitia njia mbalimbali za uelimishaji ambazo ni

pamoja na kufanya mihadhara ya wazi 136 kwa wananchi 65,753, kurusha matangazo mafupi ya uelimishaji kuitia vipindi vya runinga na radio na kushiriki katika maonesho.

Kwa upande wa usimamizi wa rasilimali fedha, Mamlaka ilikusanya jumla ya TZS 49.8 bilioni ambapo asilimia themanini (80%) zilitokana na ada na tozo, 3.8 bilioni (8%) ni kutoka Serikali kuu na TZS 6 bilioni (12%) ni kutoka kwa Washirika wa Maendeleo. Aidha, asilimia (96%) zilitumika kwa ajili ya utekelezaji wa kazi za Mamlaka kwa mujibu wa Mpango kazi na Bajeti kwa mwaka 2017 / 18.

Kwa ujumla Mamlaka ilitekeleza kwa ufanisi majukumu yake kama yalivyoainishwa katika Mpango Kazi na Bajeti wa 2017/18 na hivyo kufikia na kuvuka malengo iliyojiwekea. Aidha, Mamlaka imeweza kusimamia mifumo ambapo imeweza kushikilia Cheti cha ubora wa mifumo cha ISO 9001:2015 na Cheti cha Ithibati ya Mifumo ya Maabara kwa kiwango cha ISO / IEC 17025 :2005 na utambuzi wa WHO.

Katika mwaka wa fedha

2018/19 Mamlaka itatoa kipaumbele katika maeneo ambayo haikufanya vizuri hususan kukamilisha upanuzi wa Maabara ya Makao Makuu, uchunguzi wa sampuli za bidhaa na kuwajengea uwezo wasindikaji wadogo na wa kati ili waweze kufikia vigezo vya usajili wa majengo na bidhaa zao. Vilevile, Mamlaka itaimarisha mfumo wa uwianisho wa vibali vinavyotolewa na shehena zinazokaguliwa katika vituo vya forodha, kuimarisha mifumo ya kielektroniki ili kuongeza huduma zitolewazo kwa njia ya matandao.

Nichukue fursa hii kuwashukuru na kuwapongeza wafanyakazi wenzangu wa TFDA. Vilevile, natoa shukrani za dhati wa Mwenyekiti na Wajumbe wa Bodi ya ushauri (MAB) kwa maelekezo sahihi yaliyowezesha kufikia mafanikio haya.

.....
Adam M. Fimbo
KAIMU MKURUGENZI
MKUU

JENGO LA TFDA JIJINI MWANZA

TFDA imeendelea kuimarisha Miundombinu na kusogeza huduma karibu zaidi na Wananchi

TAARIFA KAMILI

1.0 Utangulizi

Mamlaka ilianza kutekeleza Mpango Mkakati wake wa nne (4) wa miaka mitano (5) (2017/18 - 2021/22). Taarifa hii inaainisha kazi zilizotekeliza kwa kipindi cha Julai, 2017 – Juni, 2018 kwa kuzingatia Malengo mahususi manane (8) yaliyomo katika Mpango Mkakati kama ilivyoainishwa hapa chini:–

- a) Kuhakikisha usalama, ubora na ufanisi wa dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi;
- b) Kuhakikisha usalama na ubora wa chakula;
- c) Kuboresha huduma za maabara;
- d) Kuimarishe utoaji elimu kwa umma na kuboresha huduma kwa wateja;
- e) Kuimarishe uwezo wa Mamlaka katika kutoa huduma za udhibiti;
- f) Kupunguza maambukizi ya virusi vya UKIMWI na kuboresha huduma kwa waathirika wa UKIMWI na magonjwa yasiyoambukiza;
- g) Kuimarishe na kutekeleza kwa ufanisi Mkakati wa Taifa wa kupambana na kuzuia rushwa; na
- h) Kuboresha masuala ya jinsia na mazingira

1.1 Hatua ya Utekelezaji wa kila Lengo Mahsusni

Utekelezaji wa kila lengo mahsusni katika Mpango Mkakati wa miaka mitano (5) wa TFDA umefanyika kama ilivyoainishwa vipengele 1.1.1 hadi 1.1.8.

(a) – (f). Mchanganuo wake umeainishwa katika Jedwali Na.1

(a) Tathmini na usajili wa dawa za binadamu

Jumla ya maombi 1,068 yalipokelewa ambapo 625 ni mapya na 443 ya kuhuisha. Aidha, kulikuwa na baki ya maombi 69, yakiwemo 41 mapya na 28 ya kuhuisha kutoka mwaka wa fedha 2016/17 hivyo kufanya jumla ya maombi yote kuwa 1,137 (666 mapya na 471 kuhuisha). Jumla ya maombi 1,024 (90%) yalifanyiwa tathmini na maombi 738 (72%) yaliidhinishwa.

(b) Tathmini na usajili wa dawa za mifugo

Katika eneo hili jumla ya maombi 86 yalipokelewa yakiwemo 56 mapya na 30 ya kuhuisha. Vile vile hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2017, kulikuwa na maombi yaliyobaki saba (7) ambapo matatu (3) yalikuwa mapya na manne (4) ya kuhuisha hivyo kufanya jumla ya maombi yote kuwa 93 ambapo 59 yalikuwa mapya na 34 ya kuhuisha. Kati ya hayo, 88 (95%) yalifanyiwa tathmini na maombi 61

1.1.1 K U H A K I K I S H A USALAMA, UBORA NA UFANISI WA DAWA, VIPODOZI, VIFAA TIBA NA VITENDANISHI

Mojawapo ya jukumu la msingi la Mamlaka ni kuhakikisha kwamba afya ya wananchi inalindwa dhidi ya athari ambazo zinaweza kujitokeza kutokana na matumizi ya dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi kwa kufanya usajili na ukaguzi, kufuatilia madhara yatokanayo na bidhaa zinazodhibitiwa, kufanya ufuatiliaji wa ubora na usalama wa bidhaa husika katika soko. Katika kipindi cha mwaka 2017/18, Mamlaka ilitekeleza kazi kama ilivyoainishwa katika kipengele 1.1.1.1 mpaka 1.1.1.8.

1.1.1.1 Usajili wa dawa, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza

Katika kutekeleza majukumu haya kazi zilizofanyika zinajumuisha tathmini na usajili wa dawa za binadamu, mifugo, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza kama ilivyoolezwa katika vipengele

(69%) yaliidhinishwa.

(c) Tathmini na usajili wa bidhaa nyongeza

Katika kundi hili, jumla ya maombi 75 ya usajili wa vipukusi yalipokelewa ambapo hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2017 kulikuwa na maombi manne(4) yaliyobaki ya mwezi hivyo kufanya jumla ya maombi yote ya usajili wa bidhaa husika kuwa 79. Maombi yote 79 yalifanyiwa tathmini, 38 yaliidhinishwa na kusajiliwa. Vile vile, ombi moja (1) la usajili wa dawa za mitishamba lilipokelewa na kufanyiwa tathmini.

(d) Tathmini na usajili wa vipodozi

Jumla ya maombi 1,755 ya usajili wa vipodozi yalipokelewa ambapo 1,468 yalikuwa mapya na 287 yakuhisha. Pia kulikuwa na maombi 107 yaliyobakia hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2017 ambapo 104 yalikuwa mapya na matatu (3) ya kuhuisha hivyo kufanya jumla ya maombi kuwa 1,862 ambapo maombiyote yalifanyiwa tathmini. Kati ya maombi yaliyofanyiwa tathmini, 1,136 sawa na 61% yaliidhinishwa, 18 yalikataliwa na yaliyobaki yana hoja.

(e) Tathmini na usajili wa

vifaa tiba na vitendanishi

Kulikuwa na jumla ya maombi 575 ambapo 504 yalipokelewa katika kipindi cha 2017/18 na 71 ni baki ya mwaka 2016/17. Maombi 503 sawa na 88% yalifanyiwa tathmini ambapo 179 sawa na 36% yaliidhinishwa.

(f) Tathmini ya Maombi ya Majaribio ya Dawa

Jumla ya maombi 15 ya majaribio ya dawa yalipokelewa ambapo 14 sawa na 93% yalifanyiwa tathmini na maombi nane (8) kati ya maombi yaliyofanyiwa tathmini yaliidhinishwa.

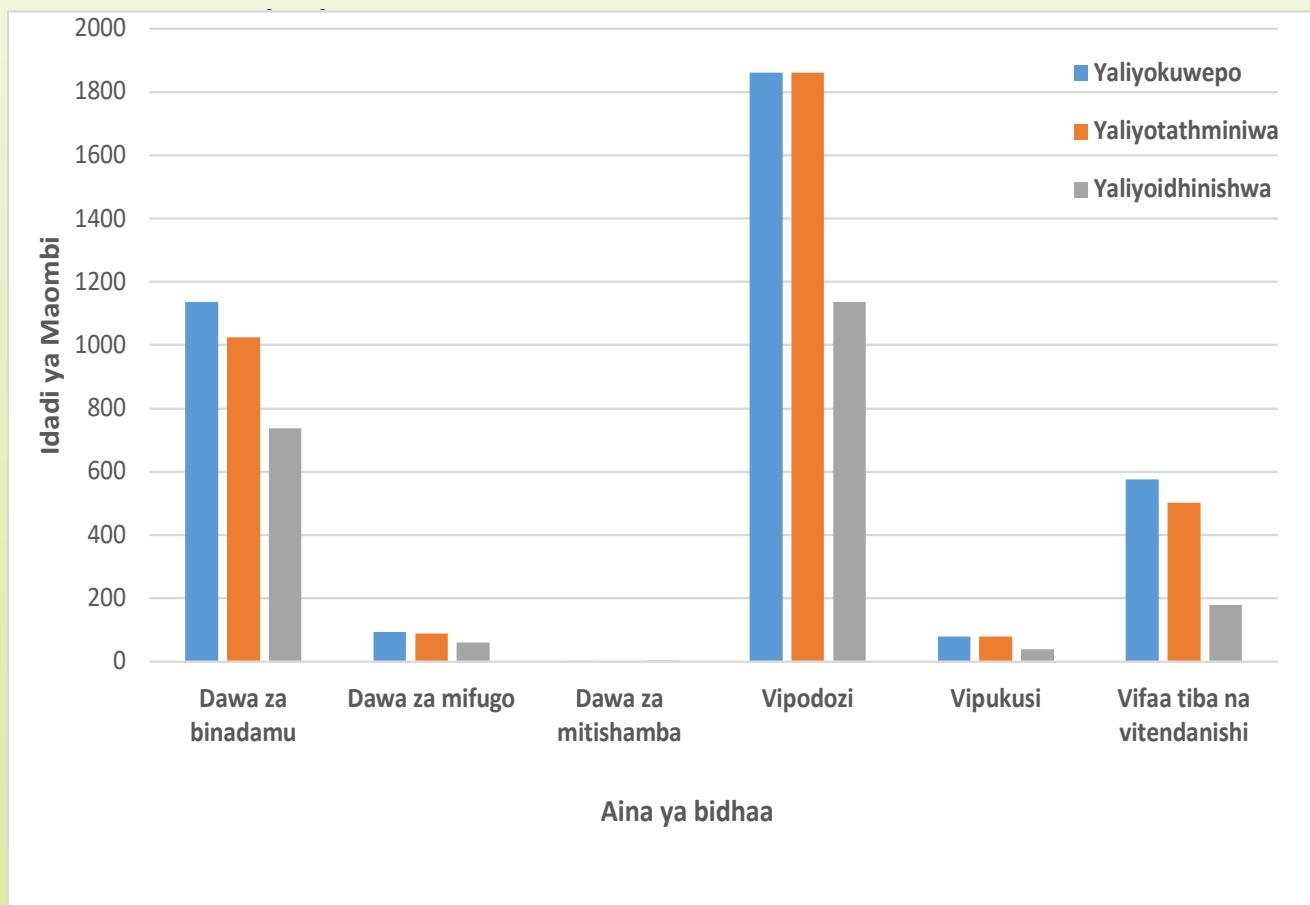
Jedwali Na. 1: Idadi ya maombi ya usajili wa dawa, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza

Na	Aina ya bidhaa	Maelezo	Baki 2016/17	Pokelewa	Jumla	Tathmininiwa	Idhinishwa	Kataliwa	Baki
Dawa	Binadamu	Mapya	41	625	666	599	282	16	67
		Huishwa	28	443	471	425	456	0	46
		Jumla ndogo	69	1,068	1,137	1,024	738	16	113
	Mifugo	Mapya	3	56	59	54	33	3	5
		Huishwa	4	30	34	34	28	-	-
		Jumla ndogo	7	86	93	88	61	3	5
	Mitishamba	Mapya	0	1	1	1	1	0	0
		Huishwa	0	0	0	0	0	0	0
		Jumla ndogo	0	1	1	1	1	0	0
1	Majaribio ya dawa	Mapya	0	15	15	14	8	0	1
2		Jumla ndogo	0	15	15	14	8	0	1

		Mapya	104	1,468	1,572	1,572	918	16	0	
		Huishwa	3	287	290	290	218	2	0	
3	Vipodozi	Jumla ndogo	107	1,755	1,862	1,862	1,136	18	0	
		Mapya	4	75	79	79	38	0	0	
		Huishwa	0	0	0	0	0	0	0	
4	Vipukusi	Jumla ndogo	4	75	79	79	38	0	0	
		Mapya	71	490	561	489	165	3	72	
		Huishwa	0	14	14	14	14	0	0	
5	Vifaa tiba na vitendanishi	Jumla ndogo	71	504	575	503	179	3	72	
		Jumla Kuu		2,58	3,504	3,762	3,571	2,161	40	191

Kwa mujibu wa Jedwali husika hapo juu, kati ya maombi 3,762 yaliyokuwepo, maombi 3,571 (95%) yalifanyiwa tathmini ambapo 2,161 (61%) yaliidhinishwa kama ilivyooneshwa katika mchoro Na.1.

Mchoro Na.1: Mchanganuo wa maombi ya bidhaa yaliyokuwepo, yaliyotathimiwa na yaliyoidhinishwa

(g) Tathmini ya maombi ya matangazo, mabadiliko na majibu ya hoja zinazohusu usajili wa dawa, vipodozi, vifaa tiba na bidhaa nyongeza

Katika kipindi husika kulikuwa na jumla ya maombi 2,415 ya matangazo, mabadiliko na majibu ya hoja zinazohusu bidhaa tajwa ambapo 2,302 yalipokelewa katika mwaka 2017/18 na 113 ilikuwa ni baki

ya mwaka 2016/17. Maombi 2,260 (95%) yalifanyiwa tathmini ambapo 1,043 (46%) kati ya hayo yaliidhinishwa. Mchanganuo wa maombi hayo umeainishwa katika Jedwali Na. 2

Jedwali Na. 2: Mchanganuo wa maombi mengine yanayohusu usajili wa bidhaa

Na	Aina ya bidhaa	Maelezo	Baki ya 2016/17	Pokelewa 2017/18	Jumla	Tathminiwa	Idhinishwa	Kataliwa	Baki
Dawa	Binadamu	Matangazo	4	194	198	174	143	12	24
		Mabadiliko	31	795	826	803	787	1	23
		Majibu ya Hoja	39	788	827	794	0	0	33
		Jumla ndogo	74	1,777	1,851	1,771	930	13	80
	Mifugo	Matangazo	0	0	0	0	0	0	0
		Mabadiliko	0	9	9	9	7	0	0
		Majibu ya Hoja	2	80	82	81	0	0	1
		Jumla ndogo	2	89	91	90	7	0	1
	Mitishambaa	Matangazo	0	0	0	0	0	0	0
		Mabadiliko	0	0	0	0	0	0	0
		Majibu ya Hoja	0	11	11	11	0	0	0
		Jumla ndogo	-	11	11	11	0	0	0
2	Majoribio ya dawa	Mabadiliko	19	19	38	19	0	0	19
		Majibu ya Hoja	9	9	18	9	0	0	9
		Jumla ndogo	28	28	56	28	0	0	28
3	Vipodozi	Matangazo	0	54	54	54	54	0	0
		Mabadiliko	0	44	44	44	31	0	0
		Majibu ya Hoja	0	0	0	0	0	0	0
		Jumla ndogo	0	98	98	98	85	0	0

3	Vipodozi	Matangazo	0	54	54	54	54	0	0
		Mabadiliko	0	44	44	44	31	0	0
		Majibu ya Hoja	0	0	0	0	0	0	0
		Jumla ndogo	0	98	98	98	85	0	0
4	Vifaa tiba na vitendanishi	Matangazo	0	6	6	6	5	1	0
		Mabadiliko	0	18	18	13	13	0	5
		Majibu ya Hoja	0	187	187	146	0	0	41
		Jumla ndogo	0	211	211	165	18	1	46
5	Vipukusi	Matangazo	0	0	0	0	0	0	0
		Mabadiliko	0	3	3	3	3	0	0
		Majibu ya Hoja	9	85	94	94	0	0	0
		Jumla ndogo	9	88	97	97	3	0	0
Jumla Kuu			113	2,302	2,415	2,260	1,043	14	155

(h) Maombi ya dawa ambayo hayajafanyiwa tathmini kulingana na umri wa

kupokea (Age analysis)

Hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2018 jumla ya maombi 144

yalikuwa bado hayajafanyiwa tathmini kama ilivyoainishwa kwenye Jedwali Na. 3

Jedwali Na.3: Mchanganuo wa maombi ya usajili wa bidhaa ambayo hayajatathminiwa

Na	Aina ya Bidhaa	Idadi ya siku kwa mujibu wa MHW*	Muda uliopita tangu maombi kupokelewa								JUMLA
			<50	51-100	101-120	121-200	201-250	251-300	301-360	>360	
1	Dawa za binadamu na mifugo zinazotengenezwa nchini	120	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Dawa za binadamu na mifugo zinazotengenezwa nchi za nje	240	72	0	0	0	0	0	0	0	72
3	Vipukusi	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Vipodozi	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Vifaa Tiba -Daraja A	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Vifaa Tiba -Daraja B	200	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Vitendanishi	200	72	0	0	0	0	0	0	0	72
JUMLA KUU		144	0	0	0	0	0	0	0	144	

MHW* = Mkatuba wa Huduma kwa Wateja wa mwaka 2016

1.1.1.2 Usajili wa maeneo na utoaji wa vibali vya biashara ya dawa, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza

Usajili wa maeneo ya biashara ya dawa, vipodozi, vifaa tiba na bidhaa nyongeza ulifanyika ambapo kati ya maombi 4,894 ya usajili wa maeneo yaliyopokelewa, yote 4,894

(100%) yalitathminiwa ambapo maombi 4,731(96.67%) kati ya hayo yalisajiliwa baada ya kukidhi vigezo kama Ilivyoainishwa katika Jedwali Na.4.

Jedwali Na. 4: Maombi ya usajili wa maeneo na utoaji wa vibali vya biashara ya dawa, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza

Na	Aina ya jengo	Baki ya Juni, 2017	Yaliyopokelewa		Jumla	Yaliyotathminiwa	Yaliyosajiliwa	Vibali viliyyotolewa	Kataliwa/Hoja	%yaliyokidhi vigezo
			Mapya	Huishaa						
1	Dawa	Viwanda vya ndani	0	4	8	12	12	7	2	0
		Maghala	2	62	79	143	143	142	142	2
		Duka la jumla la dawa (Binadamu)	4	21	98	123	123	118	118	5
		Duka la jumla la dawa (Mifugo)	1	14	71	86	86	83	83	3
		DLDM - mifugo	7	193	224	424	424	417	417	7
		Magari	1	29	14	44	44	43	43	0
		Jumla ndogo	15	323	494	832	832	810	805	17
2	Vipodozi	Viwanda	Vikubwa	1	3	7	11	11	7	3
			Kati	0	2	5	7	7	3	3
			Vidogo	3	26	3	32	32	22	10
		Maduka ya Jumla		1	114	154	269	269	244	22
		Maduka ya Rejareja		8	1,410	1,884	3,302	3,296	3,244	2
		Maghala		0	39	93	132	132	129	3
		Magari ya kubebaa vipodozi		1	17	6	24	24	23	0
		Jumla ndogo		14	1611	2152	3777	3771	3672	43

3	Vipukusi	Viwanda	Vikubwa	0	1	0	1	1	1	1	0	100
			Kati	0	0	0	0	0	0	0	0	NA
			Vidogo	0	1	0	1	1	0	0	1	0
		Maduka ya Jumla		0	0	0	0	0	0	0	0	NA
		Maduka ya Rejareja		0	0	0	0	0	0	0	0	NA
		Maghala		0	0	0	0	0	0	0	0	NA
		Jumla ndogo		0	2	0	2	2	1	1	1	50
4	Vifaa tiba	Viwanda	Vikubwa	0	1	0	1	1	1	0	0	100
			Kati	0	0	0	0	0	0	0	0	NA
		Maduka ya Jumla		8	126	147	281	277	246	246	31	89
		Maduka ya Rejareja		0	1	0	1	1	1	1	0	100
		Jumla ndogo		8	128	147	283	279	248	247	31	89
JUMLA KUU				37	2062	2793	4892	4882	4730	4724	91	97

Idadi ya maombi iliyotathiminiwa mwaka huu, ina ongezeko la maombi 1,347 (38%) ikilinganishwa na maombi 3,535 yaliyotathiminiwa kwa mwaka 2016/17. Vile vile, idadi ya maeneo yaliyokidhi vigezo na kusajiliwa imeongezeka kwa idadi ya maombi 1,411 (43%) kutoka 3,319 hadi 4,730 ikilinganishwa na maeneo yaliyosajiliwa mwaka 2016/17.

Ongezeko hili linatokana na juhudzi zilizofanywa katika kazi za udhibiti pamoja na kutoa elimu kwa wadau mbalimbali hususan wajasiriamali kuhusu utii wa sheria kwa hiari.

1.1.1.3 Ukaguzi wa viwanda na maeneo ya biashara dawa, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza

Ukaguzi wa viwanda na maeneo ya biashara za dawa, vipodozi, vifaa tiba na bidhaa nyongeza Jumla ya maeneo 9,277 yanayojihusisha na biashara ya dawa, vipodozi, vifaa tiba na bidhaa nyongeza yalikaguliwa. Mchanganuo wa taarifa za ukaguzi kuhusu maeneo haya zimeainishwa katika Jedwali Na. 5.

Jedwali Na. 5: Ukaguzi wa viwanda na maeneo ya biashara za dawa, vifaa tiba na bidhaa nyongeza

Na.	Aina ya Biashara	Maeneo yaliyokaguliwa			Yaliyokidhi Vigezo			
		Yaliyosajiliwa	Yasiyosajiliwa	Jumla	Idadi	%		
1	Dawa	Viwanda vya nje	0	103	103	81	79	
		Viwanda vya ndani	12	2	14	4	29	
		Maghala (Binadamu)	12	2	14	12	86	
		Duka la dawa – Famasi	898	28	926	876	95	
		DLDM-Mifugo	354	102	456	381	84	
		Duka la dawa – DLDM	2,353	210	2,563	2,299	90	
		Duka la dawa – Mifugo	160	123	283	159	56	
		Magari ya kubebaa dawa	6	7	13	13	100	
		Zahanati	172	4	176	170	97	
		Vituo vya Afya	150	0	150	150	100	
		Hospitali	296	4	300	295	98	
		Jumla ndogo	4,413	585	4,998	4,440	89	
2	Vipod ozi	Viwanda	Vikubwa	4	2	6	4	67
			Kati	0	1	1	1	100
			Vidogo	5	32	37	6	16
		Maduka ya Jumla		111	39	150	121	81
		Maduka ya Rejareja		2,704	1,156	3,860	2,874	74
		Maghala		35	8	43	35	81
		Magari ya kubebaa vipodozi		13	4	17	16	94
		Jumla ndogo		2,872	1,242	4,114	3,057	74
		Vifaa tiba	Viwanda	0	19	19	17	89
			Kati	0	0	0	0	NA
		Maduka ya Jumla		87	53	140	92	66
		Maduka ya Rejareja		1	0	1	1	100
		Maghala		0	5	5	0	0
		Jumla ndogo		88	77	165	110	67⁸
		JUMLA KUU		7,373	1,904	9,277	7,607	82

Kwa mujibu wa Jedwali Na. 5, maeneo 7,607 (82%) kati ya yaliyokaguliwa yalikidhi vigezo ikilinganishwa na maeneo 6,332 yaliyokidhi vigezo mwaka 2016/17. Kiwango cha kukidhi vigezo kimeongozeka kwa 20% kutokana na juhudzi zilizofanywa katika kazi za udhibiti pamoja na kutoa elimu kwa wadau mbalimbali hususan wajasiriamali kuhusu kutii sheria kwa hiari.

1.1.1.4 Ukuzaji wa viwanda vya ndani

Katika jitihada za kujenga Tanzania ya viwanda na uchumi wa kati ifikapo mwaka 2025, Mamlaka iliratibu na kuandaa kikao cha kushawishi wawekezaji na wenye nia hiyo zaidi ya 438 ya kujenga viwanda vya kutengeneza dawa na vifaa tiba nchini ambacho kiliongozwa na Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto kwa kushirikiana na Waziri wa Viwanda, Biashara na Uwekezaji na matokeo yake walijitokeza wawekezaji 70 ambaa wameonesha nia ya kuwekeza katika maeneo husika na baadhi yao wameshaanza ujenzi ikiwa ni pamoja na kuwasilisha maombi ya usajili wa viwanda vyao TFDA.

Aidha kilifanyika kikao kingine na wamiliki wote wa viwanda vya ndani vya kutengeneza dawa hapa nchini kwa lengo la kuhimiza viwanda hivyo kukidhi

Viwango vya Utengenezaji Bora wa Dawa (GMP) sanjari na TFDA kuwapatia wataalam wao mafunzo mifumo bora ya utengenezaji dawaili wawezekutengeneza dawa ambazo ni bora, salama na zenyefanisi.

1.1.1.5 Kaguzi maalum

Mamlaka ilifanya kaguzi tatu (3) maalumu katika kanda ya mashariki, ziwa, kati na kaskazini kwa kuhusisha mikoa ya Dar es salaam, Mwanza, Arusha, Mara, Geita, Shinyanga, Dodoma, Morogoro na Singida. Kaguzi hizi zililenga kutambua na kuondoa sokoni dawa duni na bandia, vipodozi visivyosajiliwa na kukabiliana na biashara haramu mitandaoni.

Katika kaguzi hizi, jumla ya majengo 351 yaliyaguliwa kwa mchanganuo ufuatao; famasi za dawa za binadamu (67), famasi za dawa za mifugo tano (5), hospitali tatu (3), kituo cha afya kimoja (1), maduka ya dawa muhimu za binadamu (196), maduka ya dawa za mifugo matatu (3), zahanati moja (1), vituo vya dawa za mifugo/veterinary centers sita (6), maeneo ya biashara za mitando sita (6) na majengo ya vipodozi (36). Wakati wa kaguzi hizi dawa aina za *diclofenac sodium injection*, *Co-malather suspension*, *Penizen V powder oral solution* na *Ascillin (Ampicillin Trihydrate 250mg capsules* zilibainika kuwa

bidhaa duni. Kufuatia ukaguzi huo jumla ya majalada ya kesi 23 yaliyofunguliwa dhidi ya wahusika.

Mamlaka kwa kushirikiana na Baraza la Tiba Asili na Tiba Mbadala pamoja na Jeshi la Polisi ilifanya operesheni maalum kufuatilia matangazo na matumizi ya vifaa tiba kinyume na taratibu katika maeneo yanayotoa huduma ya tiba asili na tiba mbadala katika mikoa 11 nchini. Jumla ya maeneo 151 yaliyaguliwa, vifaa tiba 395 vyenye thamani ya shilingi za kitanzania 51,116,000 na dola za kimarekani 2,768 vilikamatwa na majalada ya kesi 51 yaliyofunguliwa.

Vile vile, Mamlaka ilifanya ukaguzi wa majaribio 37 ya dawa katika vituo kumi vya majaribio ya dawa viliwyoko katika mikoa ya Mbeya (7), Dar es salaam (4), Kilimanjaro (4), Bagomoyo (4), Korogwe (4), Manyara (2), Dodoma (1), Mwanza (8), Kisarawe (1) na Handeni (2). Kwa mujibu wa kaguzi hizo majaribio yote ya dawa yaliyonekana kufuata taratibu zinazotakiwa. Watafiti walielekezwa maeneo ya kufanya kazi wakati wa usimamizi wa majaribio hayo ili kuweza kuendelea kulinda afya ya watafiti na washiriki pamoja na kutoa matokeo sahihi.

1.1.1.6 Udhibiti wa uingizaji nchini na usafirishaji wa bidhaa nje ya nchi.

Katika kipindi husika, Mamlaka ilipokea jumla ya maombi 12,000 ya kuingiza bidhaa nchini ambapo maombi 11,866 (99%) yaliidhinishwa na

wahusika kupewa vibali. Vile vile, kulikuwa na maombi 1,222 ya kusafirisha bidhaa nje ya nchi ambapo maombi 1,206 (99%) yaliidhinishwa. Vibali 5,743 vya kuingiza bidhaa nchini na tisa (9) vya kusafirisha bidhaa nje ya nchi vilikaguliwa katika vituo

vya forodha. Mchanganuo wa maombi na vibali vilivyotolewa kwa bidhaa za dawa, vipodozi, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyongeza umeainishwa katika Jedwali Na. 6

Jedwali Na. 6: Maombi ya vibali vya kuingiza nchini na kusafirisha bidhaa nje ya nchi

Na	Aina ya bidhaa	Yaliyopokelewa		Vibali vilivyotolewa		Vibali vilivyokaguliwa katika vituo vya forodha	
		Kuingia	Kutoka	Kuingia	Kutoka	Kuingia	Kutoka
1	Dawa	4,068	110	4,029	104	2,027	9
2	Malighafi - Dawa	519	0	506	0	268	0
3	Vipodozi	1,319	962	1,287	956	695	0
4	Malighafi – Vipodozi	1,185	0	1,177	0	578	0
5	Vipukusi.	0	0	0	0	0	0
6	Vifaa tiba	4,909	150	4,867	146	2,175	0
7	Vitendanishi	0	0	0	0	0	0
Jumla		12,000	1,222	11,866	1,206	5,743	9

Kwa kuzingatia Jedwali Na.6, upo umuhimu wa kuwa na mfumo wa kielektroniki (IMIS) katika vituo vya forodha kwa ajili ya kufuatilia na kutunza kumbukumbu za vibali vilivyokaguliwa katika vituo vya forodha.

1.1.1.7 Ufutiliaji wa ubora wa dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi

(a) Ufutiliaji wa dawa

Ufutiliaji wa ubora wa dawa na bidhaa nyongeza hufanyika ili kutambua ubora wa bidhaa hizo kwenye soko. Zoezi la uchukuaji sampuli kwa mujibu

wa Mpango unaotekelezwa mwaka 2017/18 lilifanyika kupitia ofisi zote za Kanda. Jumla ya sampuli 525 za dawa zilikusanywa na kuchunguzwa. Dawa zilizokusanywa ni dawa ya sindano ya Artemether (47), vidonge vya Telmisartan Hydrochlorothiazide (42), Glimepiride (28) pamoja na vidonge vya kutibu fangasi kwa wanawake aina ya Clotrimazole (Vaginal Pessaries) - 51. Upande wa dawa za mifugo ni dawa ya sindano Ivermectin 1% (50) na dawa ya mchanganyiko wa Sulfadimezine na Trimethoprime (55). Dawa zote zilifaalu uchunguzi wa awali

wa maabara na kuwasilishwa maabara kwa ajili ya uchunguzi wa kina.

Aidha, Sampuli za dawa za kutibu malaria (119), kifua kkuu (TB-58) na dawa za kufubaza makali ya virusi vya ukimwi (ARV-133) zilikusanywa chini ya mpango wa ufutiliaji unaofadhiliwa na Mfuko wa Dunia (Global Fund). Sampuli zote zilizokusanywa zilifaalu uchunguzi wa awali wa maabara. Sampuli 28 za dawa nyingine zikiwemo kapsuli za Amoxicillin, dawa zenye mchanganyiko za amoxicillin+clavulinic acid pamoja na trimethoprime+

sulfamethoxazole zilikusanywa na kuchunguzwa ubora wake kupitia Mpango wa Ufutiliaji wa Ubora wa Dawa wa Jumuiya ya Afrika Mashariki. Taarifa za Mpango wa Ufutiliaji wa Ubora wa Dawa awamu ya V – VI (2016 – 2017) na awamu ya I - VI (2014 – 2017) ziliandaliwa.

(b) Ufutiliaji wa ubora wa vifaa tiba na vitendanishi
Mpango maalum wa kufutilia ubora, usalama na ufanisi wa vifaa tiba na vitendanishi kwa mwaka 2018-2022 uliandaliwa na kuidhinishwa. Jumla ya sampuli 266 za surgical sutures, sterile gloves, HIV rapid test kits, Malaria rapid test kits, syringes, syphilis rapid test na surgical blades zilikusanywa katika soko. Sampuli 151 za surgical sutures, sterile gloves, HIV rapid test kits na Malaria rapid test kits zimefanyiwa uchunguzi na matokeo yanaendelea kufanyiwa tathmini.

(c) Ufutiliaji wa ubora wa vipodozi
Mpango wa ufutiliaji wa vipodozi katika soko wa mwaka wa fedha 2017/18-2019/20 (Post marketing surveillance of cosmetic products) uliandaliwa na kuidhinishwa kwa ajili ya kutumika.

Mafunzo ya jinsi ya kukusanya sampuli za vipodozi chini ya mpango huu yalitolewa kwa maafisa ukaguzi dawa wa mikoa ya Dar es Salaam, Mbeya na Dodoma. Jumla ya sampuli 256

za vipodozi katika mikoa hiyo zilikusanywa na kufanyiwa tathmini. Uchunguzi wa sampuli hizo katika maabara utakamilika robo ya kwanza ya mwaka 2018/19.

1.1.1.8 Ufutiliaji wa usalama na matukio yanayohusiana na dawa na vifaa tiba

(a) Usalama na matukio yanayohusiana na dawa

Taarifa 234 za madhara yanayohisiwa kusababishwa na matumizi ya dawa (Adverse Drug Reactions) yalipokelewa na kufanyiwa tathmini pamoja na kuhifadhiwa katika kanzidata (Vigiflow). Kati ya taarifa hizo, 46 zilipokelewa kupitia mfumo wa kielektroniki wa utoaji wa taarifa za madhara ya dawa na 188 zilipokelewa kwa kupitia fomu za njano. Aidha, taarifa 50 za usalama wa dawa zilizosajiliwa (Periodic Safety Update Reports) zilipokelewa na kutathminiwa. Vile vile taarifa 50 za matukio makubwa ya kiafya ziliripotiwa kutoka katika majaribio ya dawa yanayoendelea.

Taarifa zote za usalama wa dawa zilipotiwa na kwa ujumla hapakuwa na taarifa za usalama na madhara ya dawa zilizohatarisha afya ya wananchi kwa mwaka 2017/2018 kiasi cha kupelekea Mamlaka kuchukua hatua zaidi.

Kazi ya uhamasishaji juu ya utoaji wa taarifa za madhara ya ilifanyika katika mikoa ya

20 ikiwemo Kagera, Mara, Simiyu, Manyara, Mtwara, Pwani, Lindi, Kigoma, Tabora, Katavi, Singida, Dodoma, Morogoro, Arusha, Kilimanjaro, Tanga, Mtwara, Mara, Pwani na Shinyanga. Jumla ya watumishi 59 wa afya walipewa mafunzo ya uwezeshaji (TOTs) na mafunzo maalum ya usalama wa dawa yalifanyika kwa watumishi 179 katika mikoa ya Kigoma (20), Tabora (20), Singida (20), Dodoma (20), Morogoro (20), Kilimanjaro (20), Songwe (20), Mwanza (20) na Iringa (19). Aidha jumla ya watumishi wa afya wapatao 1,253 walihamishwa juu ya utoaji wa taarifa za madhara ya dawa katika mikoa ya Kagera (72), Mara (106), Simiyu (62), Manyara (128), Mtwara (54), Pwani (250), Lindi (46), Singida (52), Kilimanjaro (26), Iringa (77), Katavi (170), Tanga (98) na Shinyanga (70).

(b) Usalama na matukio yanayohusiana na vifaa tiba

Uhamasishaji juu ya utoaji wa taarifa za matukio yatokanayo na matumizi ya vifaa tiba na vitendanishi ulifanyika katika mikoa kumi (10) ya Morogoro, Iringa, Kilimanjaro, Ruvuma, Singida, Dodoma, Manyara, Tanga, Mbeya na Lindi ambapo jumla ya watoa huduma za afya 1,031 walihamasishwa.

Jumla ya taarifa 24 zilipokelewa katika kipindi hicho na kufanyiwa tathmini ambapo matoleo tisa (vifaa tiba 1 na vitendanishi 8) yaliondolewa kwenye soko.

1.1.2 K U H A K I K I S H A USALAMA NA UBORA WA CHAKULA

Mamlaka inajukumu la kudhibiti usalama na ubora wa vyakula vinavyozalishwa, kuingizwa, kusambazwa na kuuzwa nchini kwa matumizi ya binadamu ili kulinda afya ya jamii. Kwa kipindi cha Julai, 2017– Juni, 2018, Mamlaka imetekeleza jukumu hilo kwa kufanya kazi

zifuatazo:-

1.1.2.1 Usajili wa bidhaa za chakula

Jumla ya maombi 2,462 ya usajili wa bidhaa za chakula yalipokelewa ambapo kati yake 2,081 yalikuwa mapya, 381 yalikuwa ya kuhuisha usajili na 109 yaliyobaki bila kufanyiwa tathmini kufikia tarehe 30 Juni, 2017 na hivyo kufanya jumla ya maombi yaliyohitaji kufanyiwa

tathmini katika kipindi hicho kuwa 2,571.

Kati ya maombi haya, maombi 2,329 yalifanyiwa tathmini ikiwa ni 91 % ya maombi yote yaliyokuwepo. Maombi 2,104 yaliidhinishwa, 141 yalikuwa na hoja na 84 yalikataliwa. Mchanganuo wa maombi yote yaliyopokelewa, tathminiwa na kuidhinishwa umeainishwa katika Jedwali Na. 7.

Jedwali Na. 7: Mchanganuo wa maombi ya usajili wa vyakula, mabadiliko katika vyakula vilivyosajiliwa, matangazo na lebo

Na.	Aina ya bidhaa	Maelezo	Baki 2016/17	Pokelewa 2017/2018	Jumla	Tathminiwa	Idhinishwa	Kataliwa	Hoja	Baki
1.	Chakula	Mapya	109	2081	2189	1973	1799*	82	134	108
		Kuhuishwa	1	381	382	356	305	2	7	25
	Jumla ndogo		110	2462	2571	2329	2104	84	141	133

*Baadhi ya maombi yaliyoidhinishwa, tathmini yake ilifanyika katika kipindi cha mwaka 2016/17,

Idadi ya maombi kwa ajili ya usajili wa bidhaa za chakula imeongezeka kutoka 2,045 katika kipindi cha mwaka 2016/17 hadi 2,462 ikiwa ni ongezeko la maombi 417 sawa na 20 %. Ongezeko hilo linatokana na kuimarika kwa shughuli za udhibiti na utii wa sheria bila

shuruti kwa wafanyabiashara .

1.1.2.2 Tathmini ya maombi ya matangazo ya biashara, lebo na mabadiliko ya usajili wa chakula

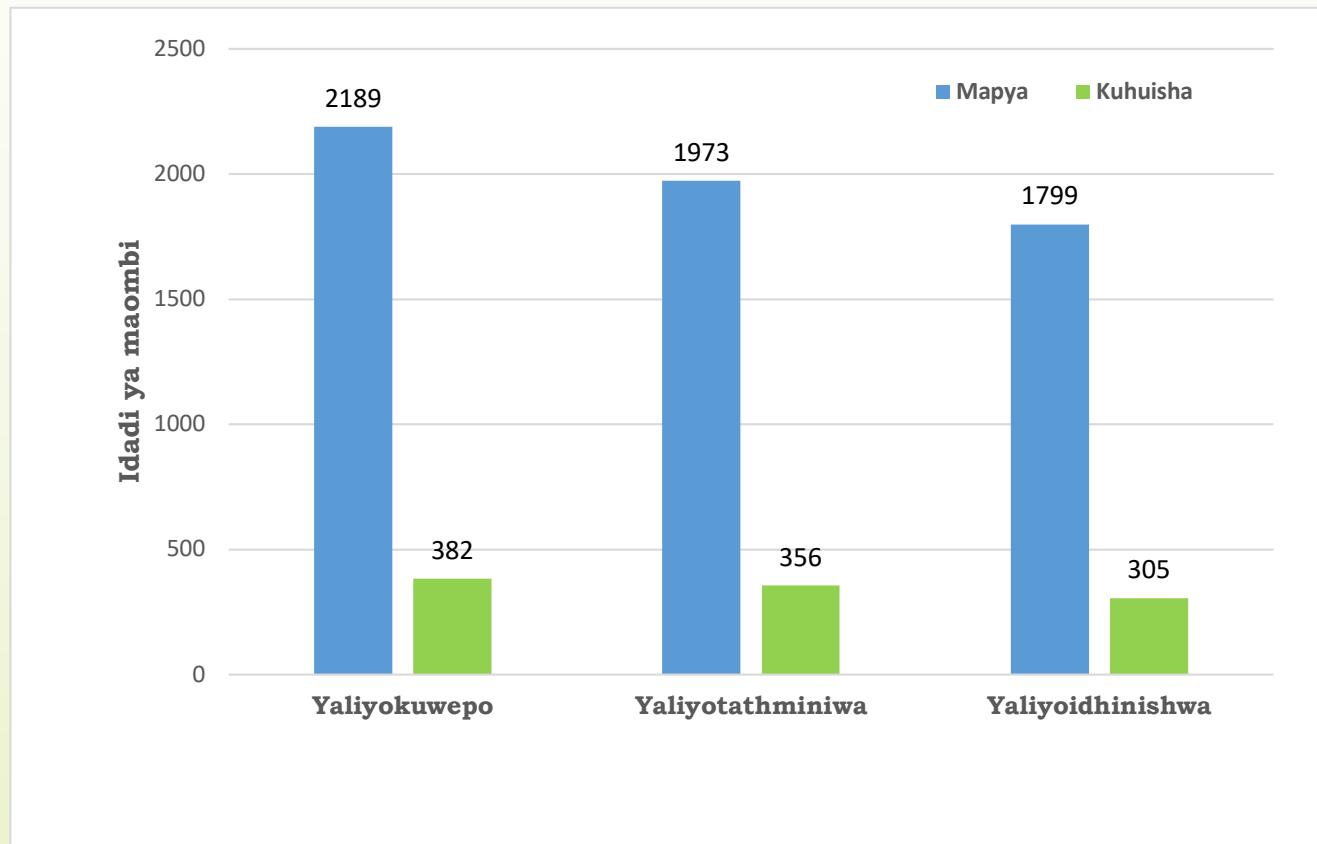
Mamlaka ilipokea pia maombi jumla ya maombi 181 yanayohusu matangazo ya biashara, tathmini ya lebo

na mabadiliko ya bidhaa zilizosajiliwa Maombi yote yalifanyiwa kazi ambapo maombi 136 yaliidhinishwa, 41 yalikuwa na hoja na sita (6) yalikataliwa. Mchanganuo wa maombi hayo umeanishwa katika Jedwali Na. 8 na Mchoro Na.2

Jedwali Na. 8: Maombi mengine yanayohusu usajili wa bidhaa za chakula

Na.	Aina ya bidhaa	Maelezo	Baki 2016/17	Pokelewa 2017/2018	Jumla	Tathminiwa	Idhinishwa	Kataliwa	Hoja	Baki	Maoni
1.	Chakula	Matangazo	0	14	14	14	9	4	1	0	
		Lebo	0	142	142	142	102	0	40	0	
		Mabadiliko	0	25	25	25	23	2	0	0	
	Jumla		0	181	181	181	134	6	41	0	

Mchoro Na. 2: Idadi ya maombi ya chakula yaliyokuwepo, yaliyotathminiwa na yaliyoidhinishwa

1.1.2.3 Maombi ya usajili wa chakula ambayo hayajafanyiwa tathmini kulingana na umri wa kupokea

(Age analysis)

Jumla ya maombi 133 ya usajili wa chakula yalikuwa hayajafanyiwa tathmini kufikia

tarehe 30 Juni 2018 kama ilivyoainishwa kwenye Jedwali Na. 9.

Jedwali Na. 9: Mchanganuo wa umri wa maombi ya usajili wa chakula ambayo hayajatathminiwa kwa mujibu wa Mkataba wa Huduma kwa Wateja (MHW)

Na	Aina ya Bidhaa	Idadi ya siku (MHW)	Muda uliopita tangu maombi kupokelewa (siku)					
			≤40	41-50	51-100	101-200	201-250	JUMLA
1	Chakula kilichofungashwa	40	71	29	11	0	0	111
2	Vyakula kwa ajili ya mahitaji maalum ya lishe (<i>high risk foods for special nutritional purposes</i>)	50	12	10	0	0	0	22
	Jumla							133

1.1.2.4 Usajili wa maeneo na utoaji wa vibali vya biashara ya chakula

Katika kipindi husika, jumla ya maombi 6,767 ya usajili wa

maeneo ya biashara ya chakula yalipokelewa na maombi, 6,723 (99%) yalitathminiwa. Kati ya maombi yaliyotahminiwa, 6,294 (94%) yalikidhi vigezo. Mchanganuo wa maombi ya usajili wa maeneo ya biashara

ya chakula ikiwa ni pamoja na makundi ya viwanda vya chakula vilivyosajiliwa umeanishwa katika Jedwali Na.10 na 11.

Jedwali Na. 10: Maombi ya usajili wa maeneo na utoaji wa vibali vya biashara ya chakula

Na	Aina ya jengo		Baki kutoka Juni, 2017	Yaliyopokelewa		Jumla tathminiwa	Yaliyosajiliwa	Jumla vibali viliwyotolewawa	Kataliwa/ Hoja	% yaliyokidhi vigezo
				Mapya	Huishwa					
1	Viwanda	Vikubwa	0	9	115	124	124	115	117	5 93
		Kati	6	78	210	294	294	259	261	9 88
		Vidogo	58	350	342	750	706	584	585	103 83
	Jumla ndogo		64	437	667	1,168	1,124	958	963	117 85
2	Maghala		0	343	388	731	731	629	631	96 86
	Hoteli		4	158	323	485	485	425	428	31 88
	Maduka ya Jumla		9	1,170	1,535	2,714	2,714	2,706	2,706	1 100
	Maduka ya Rejareja		10	220	313	543	543	452	438	21 83
	Machinjio		1	10	4	15	15	13	13	2 87
	Magari		0	349	762	1,111	1,111	1,111	1,111	- 100
	Jumla ndogo		24	2,250	3,325	5,599	5,599	5,336	5,327	151 95
JUMLA KUU			88	2,687	3,992	6,767	6,723	6,294	6,290	268 94

Kwa mujibu wa Jedwali Na.10, kuna ongezeko la maeneo 653 (11%) ikilinganishwa na maombi 9,320 yaliyotathiniwa mwaka 2016/17. Aidha,

wastani wa kukidhi matakwa kwa maeneo yanayojihusisha na biashara ya ya chakula umeongezeka kutoka 65% kwa mwaka 2016/17 hadi

69% kwa mwaka huukutokana na ongezeko la wakaguzi, vitendea kazi na utoaji wa elimu kwa wajasiriamali.

Jedwali Na. 11: Mchanganuo wa makundi ya viwanda vya chakula vilivyosajiliwa kwa kipindi cha mwaka 2017/18

Na.	Ofisi ya Kanda	Viwanda vidogo (Small scale food)	Viwanda vya kati (Medium scale)	Viwanda vikubwa (Large scale)	Jumla
1.	Mashariki	75	10	4	89
2.	Kaskazini	42	18	3	63
3.	Ziwa	44	34	9	87
4.	Kusini	26	14	2	42
5.	Magharibi	21	24	0	45
6.	Nyanda za Juu Kusini	15	15	1	31
7.	Kati	57	14	9	80
JUMLA		302	145	28	437

1.1.2.5 Ukaguzi wa viwanda na maeneo ya biashara za chakula

Maeneo yanayojihusisha na biashara ya chakula ikiwemo viwanda vya uzalishaji na majengo ya kuuzia hususan maghala, maduka ya chakula, migahawa, mahoteli, machinjio

na magari ya kubeba vyakula hukaguliwa kila mara ili kuhakiki ubora wake, mifumo ya utengenezaji na mazingira ya uzalishaji, usambazaji, uhifadhi na uuzaaji na hivyo kuimarisha udhibiti wa ubora na usalama wa bidhaa za chakula.

Kwa mwaka huu, jumla ya maeneo 10,273 yanayojihusisha na biashara ya chakula yalikaguliwa ambapo maeneo 7,093 (69%) yalikidhi vigezo. Mchanganuo wa taarifa za ukaguzi kuhusu maeneo haya zimeanishwa katika Jedwali Na. 12.

Jedwali Na. 12: Ukaguzi wa maeneo ya biashara ya chakula

Na	Aina ya biashara	Yaliyokaguliwa			Yaliyokidhi vigezo		
		Yaliyosajiliwa	Yasiyosajiliwa	Jumla	Idadi	%	
1	Viwanda	Viwanda vidogo	672	942	1,614	849	52.6
		Viwanda vya kati	306	117	423	319	75.4
		Viwanda vikubwa	154	6	160	144	90.0
	Jumla ndogo	1,132	1,065	2,197	1,312	59.7	
2	Maghala	452	189	641	477	74.4	
	Hotel	435	136	571	450	78.8	
	Maduka Jumla	3,227	1,198	4,425	3,244	73.3	
	Maduka Rejareja	771	545	1,316	955	72.6	
	Machinjio	43	179	222	55	24.8	
	Bucha	462	249	711	437	61.5	
	Magari ya kubebbea chakula	170	20	190	163	85.8	
	Jumla ndogo	5,560	2,516	8,076	5,781	71.6	
JUMLA		6,692	3,581	10,273	7,093	69.0	

Idadi ya maeneo yaliyokaguliwa mwaka huu ni ongezeko la maeneo 953 (10%) ikilinganishwa na maeneo (9,320) yaliyokaguliwa mwaka 2016/17. Aidha, wastani wa kukidhi matakwa ya sheria kwa maeneo yanayojihusisha na biashara ya chakula umeongezeka kutoka 65% kwa mwaka 2016/17 hadi 69% kwa mwaka huu. Kuongezeka kwa idadi ya maeneo yaliyokaguliwa inatokana na kuongeza kwa idadi ya wakaguzi pamoja na vitendea kazi.

1.1.2.6 Ukaguzi wa viwanda vya kusindika vyakula nyongeza na maziwa ya watoto wachanga nje ya nchi

Jumla ya viwanda 15 vya kuzalisha vyakula kwa ajili ya

mahitaji maalum ya lishe (High risk foods for special nutritional purposes) vilikaguliwa. Viwanda viwili (2) ni vya maziwa mbadala ya watoto wachanga na vyakula vya kulikiza nchini Vietnam na Zambia na viwanda 13 vilikuwa vya kuzalisha vyakula nyongeza (food supplements) vilivyopo nchini India (4), Malaysia (4) na China (1). Viwanda vyote vilikidhi vigezo na bidhaa zinazozalishwa na viwanda hivyo zimesajiliwa.

1.1.2.7 Udhibiti wa uingizaji nchini na usafirishaji wa chakula nje ya nchi

Udhibiti wa uingizaji nchini na usafirishaji nje ya nchi wa bidhaa za chakula hufanyika ili kuhakikisha kuwa bidhaa zote za vyakula na malighafi

zinazotumika kutengenezea vyakula zinakidhi vigezo vya usalama na ubora.

Mamlaka ilipokea jumla ya maombi 10,467 (Maombi 8,314 ya kuingiza nchini chakula na 2,153 ni ya kusafirisha chakula nje ya nchi) ambapo 10,407 (Maombi 8270 ya kuingiza nchini chakula na 2,137 ni ya kusafirisha chakula nje ya nchi) yaliidhinishwa na vibali kutolewa. Kati ya vibali vilivyoidhinishwa na kutolewa, vibali 5,506 vilikaguliwa katika vituo vya forodha ambapo 4,753 ni vya kuingiza bidhaa nchini na vibali 753 vya kusafirisha vyakula nje ya nchi. Mchanganuo wa maombi ya vibali vilivyoidhinishwa umeainishwa katika Jedwali Na.13

Jedwali Na. 13: Maombi ya vibali vya kuingiza nchini na kusafirisha chakula nje ya nchi

Na	Aina ya bidhaa	Yaliyopokelewa		Vibali vilivyotolewa		Vibali vilivyokaguliwa katika vituo vya forodha	
		Kuingia	Kutoka	Kuingia	Kutoka	Kuingia	Kutoka
1	Chakula	6,059	2153	6029	2137	3,510	753
2	Malighafi - Chakula	2255	0	2241	0	1243	0
Jumla		8,314	2,153	8,270	2,137	4,753	753

1.1.2.8 Ufuatiliaji wa mabaki ya dawa za mifugo katika nyama na uchafuzi wa madini tembo na mabaki ya viuatilifu katika mboga za majani

Mamlaka ilifanya ufuatiliaji ili kubaini hali ya uchafuzi wa madini tembo (heavy metals) kwenye mboga za majani zinazolimwa

katika mkoa wa Dar es Salaam ambapo jumla ya sampuli 195 zilichukuliwa na kufanyiwa uchunguzi wa kimaabara wa aina tisa (9) za madini tembo. Matokeo ya uchunguzi yalionesha uwepo wa uchafuzi wa viwango visivyovumilika vya madini tembo hususan risasi, chromium

na arsenic katika mboga za majani. Idadi na asilimia ya sampuli zilizokuwa na uchafuzi kwa kiasi kinachozidi kiwango kinachovumilika kwa aina ya madini tembo ni ilikuwa kama ifuatavyo; risasi 182 (93%), chromium 131 (67%), arsenic 120 (62%), zinc 29 (15%), zebaki

28 (14%), cadmium 17(9%), shaba(copper) 0(0%), manganese 0(0%) na nickel 0(0%).

Matokeo ya uchafuzi wa madini tembo kwa viwango visivyovumilika yamewahi kuripotiwa pia katika tafiti mbalimbali zilizokwishafanywa na taasisi za elimu ya juu katika mboga za majani, maji na udongo kutoka katika baadhi ya maeneo ya mkoaa wa Dar es Salaam. Kwa ujumla matokeo yote hayo yanaonesha kuwa kilimo cha mboga katika baadhi ya maeneo ya mkoaa wa Dar es Salaam ni hatarishi kutokana na uchafuzi wa madini tembo unaosababishwa

na uchafuzi wa mazingira hivyo kuna umuhimu wa kuchukua hatua.

Mamlaka ilifanya ufuatiliaji ili kubainihaliya uchafuzi wa mabaki ya dawa za mifugo (veterinary drug residues) kwenye nyama za kuku katika mikoa ya Dar es Salaam, Morogoro na Arusha, ambapo jumla ya sampuli 432 za nyama za kuku zilichukuliwa kutoka kwa wafugaji na katika soko kwa ajili ya uchunguzi wa kimaabara. Vilevile, Mamlaka kwa kushirikiana na Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu ilikusanya jumla ya sampuli 1,124 za mbogamboga kutoka mikoa ya Dar es Salaam, Iringa,

Morogoro, Mwanza na Arusha kwa ajili ya uchunguzi ili wa mabaki ya viuatilifu. Taarifa ya matokeo ya uchunguzi itatolewa katika kipindi cha robo ya kwanza ya mwaka 2018/19.

1.1.2.9 Taarifa za madhara yatokanayo na matumizi ya chakula kisicho salama

Mamlaka kwa kushirikiana na wadau wengine ilishiriki katika uchunguzi wa milipuko ya magonjwa yaliyohusishwa na matumizi ya chakula kisicho salama katika maeneo mbalimbali nchini kama ilivyooneshwaa katika Jedwali Na. 14

Jedwali Na: 14: Matukio yaliyodhaniwa kusababishwa na ulaji wa chakula kisicho salama

Na .	Mlipuko	Wilaya	Idadi ya walioathiri ka	Sababu inayodhaniwa (suspected cause)	Matokeo ya uchunguzi wa kimaabara	Afua (intervention)
1.	<i>Acute Aflatoxicosis</i>	Kiteto na kilindi	Watu 24 waliugua na kati yao 13 (54%) walifariki.	Mahindi yaliyochafuliwa na sumukuvu aina ya <i>aflatoxin</i>	Sampuli za mahindi kutoka kaya zizoathirika na mlipuko zilikuwa na uchafuzi wa <i>aflatoxin</i> kwa kiwango kinachowenza kusababisha madhara ya afya.	Elimu kwa umma kuhusu mikakati ya kupambana na sumukuvu ilitolewa kwa wananchi
2.	<i>Cyanide poisoning</i>	Kigoma Vijijini	Watu 10 waliugua na mmoja kati yao kufariki.	Ulaji wa ugali ulioandaliwa kwa unga wa muhogo uliodhaniwa kuwa na kiasi kikubwa cha <i>cyanide</i> .	Sampuli za unga wa mhogo na mihogo iliyokaushwa zilichukuliwa na zinafanyiwa uchunguzi wa kimaabara na matokeo kuonesha kuwa zilikuwa na kiwango kikubwa cha kemikali ya <i>cyanide</i> .	Elimu kwa umma kuhusu kujiepusha ulaji wa mihogo yenyewe kiwango kikibwa cha <i>cyanide</i> .
3.	Mlipuko uliohusish wa na ulaji wa nyama ya mzoga wa ngo'ombe	Kiteto na Ngorongoro	Watu 155 waliugua baada ya kula nyama ya mzoga wa ngombe katika wilaya tajwa kati yao wanane (8) (5%) walifariki dunia.	Ulaji nyama wa za mifugo iliyokufa, nyama mbichi, isiyova vizuri na isiyokaguliwa.	Sampuli za nyama hazikupatikana wakati wa ufuatiliaji	Elimu kwa umma kuhusu kuepuka ulaji wa nyama ya mzoga au isiyopimwa na afisa mifugo

Aidha, Mamlaka iliandaa rasimu ya Mwongozo wa kukabiliana na matukio ya dharura yatokanayo na matumizi ya chakula kisicho salama (Response Plan in Food Safety Emergency) ili kuweka mfumo rasmi wa kushughulikia matukio ya dharura (mlipuko) yanayohusiana na matumizi ya chakula kisicho salama.

Sanjari na hatua hiyo, jumla ya wataalam wa afya 181 wa fani ya afisa tabibu, fundi sanifu maabara na afisa afya katika mikoa ya Ruvuma, Mwanza, Mbeya, Mara, Arusha na Kilimanjaro walipata mafunzo ili kuwajengea uwezo katika

kufuatilia na kukabiliana na magonjwa yatokanayo na chakula.

1.1.2.10 Ufuatiliaji wa bidhaa za chakula katika soko

Jumla ya sampuli 431 za chakula (159 siagi ya karanga na 272 unga mchanganyiko) zilichukuliwa kutoka Kanda zote za TFDA kwa lengo la kubaini hali ya usalama wake wakati zinapokuwa katika soko. Sampuli zilizochukuliwa zilifanyiwa uchunguzi wa kimaabara ambapo matokeo yanaonesha kuwa sampuli 147

(34%) zilikuwa na uchafuzi wa sumukuvu aina ya aflatoxin kwa kiwango kisichokubalika.

Kufuatia matokeo hayo, Mamlaka inajikita katika kutoa elimu juu ya udibiti wa sumukuvu kwa wajasiriamali wanaojihusisha na usindikaji wa bidhaa hizi. Aidha, Jumla ya sampuli 558 za vyakula vilivyoongezwa virutubishi zilichukuliwa kutoka kwenye soko na kufanyiwa uchunguzi wa kimaabara. Matokeo ya uchunguzi yamechananuliwa katika Jedwali Na. 15

Jedwali Na. 15: Matokeo ya uchunguzi wa vyakula vilivyoongezwa virutubishi.

Bidhaa	Chanzo cha sampuli	Idadi zilizochunguzwa	Faulu (idadi)	Faulu (%)
Vyakula vilivyoongezwa virutubisho	Unga wa ngano	216	160	74
	Mafuta ya kula	252	106	42
	Chumvi	90	67	75
Jumla		258	333	60

Kwa mujibu wa Jedwali Na. 16 hapo juu 60% ya sampuli zote zilikidhi vigezo. Kufuatia matokeo haya, Mamlaka itaendelea kufanya ufuatiliaji kwa wazalishaji pamoja na bidhaa husika kwa lengo la kuhakikisha kuwa bidhaa zinakidhi vigezo vya usalama na ubora.

1.1.2.11 M k a k a t i wa kudhibiti sumukuvu (mycotoxins) katika chakula

Ili kuimarisha jitihada za udhibiti

wa usalama wa chakula nchini, hususan katika kukabiliana na tatizo la sumukuvu, elimu juu ya madhara yatokanayo na sumukuvu na njia za kudhibiti sumukuvu katika mazao ya chakula ilitolewa katika wilaya za Kiteto, Chemba na Kondoambazo ziliathirika na mlipuko wa sumukuvu pamoja na Soko la Kimataifa la Nafaka Kibaigwa ambalo huhusika na ununuzi, uhifadhi na usambazaji wa mahindi kwa kiasi kikubwa.

Jumla ya watu 9,550 katika vijiji

48 na shule 7 katika maeneo tajwa walipata elimu juu ya sumukuvu ambayo ilitolewa kwa njia ya miadhara katika vijiji, shule, masoko na mikusanyiko mbalimbali. Vilevile wananchi walipewa vipeperushi vyenye ujumbe juu ya sumukuvu na mabango yaliwekwa kwenye maeneo yanayofikiwa na watu wengi. Hali kadhalika, jumbe fupi zilizorekodiwa juu ya udhibiti wa sumukuvu (radio spots) zilirushwa kuitia vituo vya radio za kijamii ili kufikia wananchi wengi. Kwa ujumla,

elimu iliyotolewa imejenga uelewa wa sumukuvu katika sehemu kubwa ya jamii na imeweza kufikia wananchi wengi hivyo inatarajiwa kuwa itasaidia jamii kujilinda dhidi ya sumukuvu.

Vilevile, katika kuratibu mikakati ya kitaifa ya kudhibiti uchafuzi wa sumukuvu katika chakula, ulifanyika mukutano wa Kamati Endeshaji ya Kitaifa ya Udhibi wa Sumukuvu (National Steering Committee on Mycotoxins Control) ambayo TFDA ni sekretarieti. Kamati iliendelea kujadili na kutoa mapendekezo ya kufanikisha utekelezaji wa mikakati ya kitaifa ya kudhibiti uchafuzi wa sumukuvu katika chakula nchini.

1.1.2.12 Mafunzo kwa wasindikaji wadogo wa vyakula

Mamlaka kwa kushirikiana na taasisi nyingine za serikali hususan Shirika la Viwango nchini (TBS), SIDO na TANTRADE ilifanya mafunzo yanayohusu usalama wa chakula kwa wasindikaji wadogo wa

vyakula katika mikoa ya Geita, Ruvuma, Songwe, Tabora na Katavi ambapo jumla ya wasindikaji 467 walishiriki. Mafunzo hayo yalitanguliwa na ukagazi wa maeneo yanayotumiwa na wasindikaji hao katika kusindika vyakula ili kubaini changamoto zilizopo na kutoa ushauri wa namna ya kuboresha maeneo hayo ili kukidhi matakwa ya uzalishaji wa salama wa chakula.

1.1.2.13 Mafunzo ya wakagazi wa chakula

Jumla ya wakagazi 50 wa TBS na TFDA (makao makuu, ofisi za kanda na vituo vya forodha) walipewa mafunzo ya pamoja katika masuala mbalimbali yanayohusu udhibiti wa chakula, utaratibu wa kutoa alama ya ubora ya TBS na maadili ya ukagazi ili kujenga uelewa wa pamoja wa wakagazi kutoka taasisi hizi mbili. Mafunzo haya ni sehemu ya utekelezaji wa Makubaliano ya Ushirikiano (MoU) kati ya TBS na TFDA.

Hali kadhalika, jumla ya wakagazi wapya wa chakula 29

kutoka TFDA Makao Makuu, Ofisi za Kanda na baadhi ya vituo vya forodha walipatiwa mafunzo kuhusu Sheria, Kanuni na Miongozo mbalimbali inayohusiana na shughuli za ukagazi

1.1.2.14 Uteketezaji wa bidhaa zisizokidhi viwango vya ubora na usalama

Mamlaka huteketeza bidhaa za chakula, dawa, vipodozi, vifaa tiba na vitendanishi ambazo hazikidhi vigezo vya ubora, usalama na ufanisi ili kuepusha bidhaa husika zisitumiwe na walaji. Bidhaa zinazoteketezwa zinajumuisha zile zinazoombewa kibali (voluntary disposal) na wateja wenyewe kutokana na kuisha muda wa matumizi na zilizokamatwa katika kagazi mbalimbali kwa sababu hazijasajiliwa, kuwa duni/bandia baada ya uchunguzi wa kimaabara au zinazokutwa kwenye maeneo ambayo hayajasajiliwa na TFDA. Uzito na thamani ya bidhaa zilizoteketezwa kati ya Januari -Machi, 2018 vimeainishwa katika Jedwali Na. 16.

Jedwali Na. 16: Mchanganuo wa bidhaa zilizoteketezwa kwa kutokidhi vigezo

Na	Aina ya Bidhaa	Mchanganuo			
		Zilivyotolewa taarifa		Zilivyokamatwa	
		Uzito (MT)	Thamani (TZS)	Uzito (MT)	Thamani (TZS)
1	Chakula	2,485.01	20,668,626,038.00	877.76	1,597,135,635.00
2	Dawa za Binadamu	144.98	3,962,980,483.33	5.11	133,640,200.00
3	Dawa za Mifugo	0.22	44,000,000.00	0.23	13,938,333.00
4	Vipodozi	-	-	9.97	117,758,383.00
5	Vifungashio vya vipodozi	-	-	0.15	163,890.00
JUMLA		2,630.20	24,675,606,521.33	893.22	1,862,636,441.00

Kwa mujibu wa Jedwali Na 17, jumla ya tani 2,630.20 za bidhaa zenyet thamani ya takriban TZS 24.7 bilioni zilizotolewa taarifa na wamiliki na tani 893.22 zenyet thamani ya takriban TZS 1.8 bilioni zilizokamatwa, ziliteketezwa kutokana na kutofaa kwa matumizi ya binadamu.

1.1.3 KUBORESHA HUDUMA ZA MAABARA

Maabara ya TFDA ilianzishwa chini ya kifungu 14(1) cha Sheria ya Chakula, Dawa na Vipodozi, Sura 219 ili kufanya uchunguzi wa sampuli za chakula, dawa, vifaa tiba, vipodozi, malighafi za kutengenezea bidhaa za dawa, vifungashio na vitendanishi

pamoja na kufanya tafiti na mafunzo. Kazi zilizotekelawa katika maabara hii zimeanishwa katika vipengele 1.1.3.1 hadi 1.1.3.3

1.1.3.1 Uchunguzi wa sampuli

Jumla ya sampuli 5,378 za bidhaa zinazodhibitiwa na Mamlaka zilipokelewa katika kipindi husika. Vile vile kulikuwa na sampuli 477 zilizobaki katika mwaka 2016/17 hivyo kufanya jumla ya sampuli zilizopaswa kuchunguzwa kuwa 5,855. Sampuli 5,165 (88%) zilifanyiwa uchunguzi ambapo sampuli 4,358 (84%) kati ya zilizochunguzwa zilikidhi vigezo. Mchanganuo wa sampuli kwa kila aina ya bidhaa

umeainishwa katika vipengele (a) – (d).

(a) Sampuli za dawa

Kulikwa na jumla ya 1,466 ambazo ziliikuwa sinapaswa kuchunguzwa katika mwaka 2017/18. Kati ya hizo, sampuli 1,192 zilipokelewa katika ndani ya mwaka 2017/18 na sampuli 274 ziliikuwa baki kutoka mwaka 2016/17. Sampuli 1,305 (89%) zilichunguzwa ambapo sampuli 1,272 (97.5%) zilikidhi viwango vya ubora kama ilivyoinishwa katika Jedwali Na.17. Uchunguzi wa sampuli 161 zilizobaki utakamilika kipindi cha robo ya kwanza ya mwaka wa fedha 2018/19.

Jedwali Na. 17: Uchunguzi wa sampuli za dawa

Na	Chanzo cha sampuli	Baki (2016/17)	Pokelewa	Jumla	Chunguzwa	Baki	Faulu	% Faulu
1	Ukaguzi-binadamu	5	36	41	41	0	36	87.8
2	Ukaguzi -mifugo	0	7	7	2	5	0	0.0
3	Wateja wa nje-binadamu	12	129	141	105	36	95	90.5
4	Wateja wa nje-mifugo	0	17	17	17	0	15	88.2
5	Sampuli za kujipima umahili (PT)	0	5	5	5	0	N/A	N/A
6	Uchunguzi wa awali	154	936	1090	985	105	984	99.9
7	Ufuatiliaji katika soko (PMS)	103	62	165	150	15	142	94.7
	Jumla	274	1192	1466	1305	161	1272	97.5

(b) Sampuli za chakula

Jumla ya sampuli 3,576 za chakula zilipokelewa maabara zote za TFDA kwa kipindi hiki na sampuli 201 ziliikuwa ni

baki kutoka mwaka 2016/17 na hivyo kufanya jumla ya sampuli zilizopaswa kuchunguzwa kuwa 3,777. Sampuli 3,471 (91.9%) zilichunguzwa ambapo 2,747 (79.1%) zilikidhi viwango vya

ubora kama ilivyoainishwa katika Jedwali Na.19. Uchunguzi wa sampuli 306 zilizobaki utafanyika katika robo ya kwanza ya mwaka 2018/19.

Jedwali Na. 18: Uchunguzi wa sampuli za chakula

Bidhaa	Chanzo cha sampuli	Baki (2016 /17)	Pokelewa 2017/18	Jumla	Chunguz wa	Baki	Faulu	% Faulu
Chakula	Usajili	40	562	602	532	70	431	81.0%
	Ukagazi	126	964	1090	909	181	789	86.8%
	Ufutiliaji katika soko (PMS)	22	1048	1070	1046	24	637	60.9%
	Wateja wa nje	4	93	97	93	4	61	65.6%
	Uchunguzi wa awali	0	31	31	31	0	6	19.4
	Sampuli za utafiti	0	783	783	775	8	750	96.8%
	Sampuli za kujipima umahiri (PT)	9	53	62	43	19	40	93.0%
	Malighafi	0	42	42	42	0	33	78.6%
Jumla		201	3576	3777	3471	306	2747	79.1%

(c) Uchunguzi wa sampuli za Vifaa tiba

Jumla ya sampuli 259 za Vifaa tiba na sampuli 63 za Vitendaishi zilipokelewa ambapo sampuli

171 (66.0%) za vifaa tiba na sampuli zote 63 za vitendaishi zilichunguzwa. Kati ya sampuli zilizochunguzwa, sampuli 141 (82.5%) za vifaa tiba na sampuli zote za vitendaishi

zilikidhi vigezo vya ubora kama ilivyoainishwa katika Jedwali Na.19. Uchunguzi wa sampuli 88 za vifaa tiba zilizobaki utafanyika katika robo ya kwanza ya mwaka 2018/19.

Jedwali Na. 19: Uchunguzi wa sampuli za vifaa tiba na vitendanishi

Bidhaa	Chanzo cha sampuli	Baki (2016/17)	Pokelewa 2017/18	Jumla	Chunguzwa	Baki	Faulu	% Faulu
Vifaa tiba	Ukaguzi	0	11	11	11	0	10	91%
	Wateja wa nje	0	2	2	2	0	2	100%
	Ufutiliaji katika soko (PMS)	0	246	246	158	88	129	81.6%
	Jumla ndogo	0	259	259	171	88	141	82.5%
Vitendanishi	Ukaguzi	0	1	1	1	0	1	100%
	Wateja wa nje	0	1	1	1	0	1	100%
	Ufutiliaji katika soko (PMS)	0	61	61	61	0	61	100%
	Jumla ndogo	0	63	63	63	0	63	100%
	Jumla Kuu	0	322	322	234	88	204	87.2%

Jumla ya sampuli 290 za vipodozi zilipokelewa katika Maabara zote za TFDA kwa kipindi hiki ambapo sampuli

155 (53%) kati ya hizo zilichunguzwa na 152 (98%) zilikidhi vigezo vya ubora kama ilivyoainishwa katika Jedwali

Na. 20. Uchunguzi wa sampuli 135 zilizobaki utakamilishwa katika robo ya kwanza ya mwaka 2018/19.

Jedwali Na. 20: Uchunguzi wa sampuli za vipodozi

Na .	Chanzo cha Sampuli	Baki (2016/17)	Pokelewa	Jumla	Chunguzwa	Baki	Faulu	%Faulu
1	Ukaguzi	1	1	2	2	0	2	100.0
2	Uchunguzi wa awali	0	0	0	0	0	0	n/a
3	Wateja wa Nje	1	0	1	0	1	0	n/a
4	Ufutiliaji katika soko (PMS)	0	260	260	128	132	128	100.0
5	Usajili	0	27	27	25	2	22	88.0
	Jumla	2	288	290	155	135	152	98.1

1.1.3.2 Utekelezaji wa mifumo ya ubora wa kazi kwa viwango vya ISO/IEC 17025:2005 na WHO/GLP

Kwa lengo la kuhakikisha viwango vya ISO/IEC 17025:2005 na WHO/GLP vinafuatwa wakati wa utekelezaji, Mamlaka ilifanya yafuatayo:-

- a) Kuhuisha ithibati ya maabara za chakula na ile ya mikrobailojia ambayo ilifikia ukomo mwezi Septemba 2017 ambapo ilifanikiwa kupata vyeti vya Ithibati kwa kipindi kingine cha miaka mitano (5) kuanzia Februari 2018 hadi Februari 2023;
- b) Kuendesha mafunzo

ya ndani ya mifumo ya uendeshaji wa maabara kwa wafanyakazi 15 wapya;

- c) Kuandaa “Quality Manual” kwa ajili ya “expression of interest” ya “prequalification” ya maabara ya Mikrobiologia;
- d) Kufanya kikao cha “management review” kwa ajili ya kupitia utekelezaji wa mifumo ya ubora ya maabara;
- e) Kuandaa Mwongozo wa kufanya utafiti ndani ya Mamlaka;
- f) Kuendesha mafunzo ya usalama wa maabara kwa watumishi wote;
- g) Kuandaa taratibu sanifu

za utendaji kazi 51 zinazotumika katika maabara mpya iliyopo Kanda ya Ziwa; na

- h) Kufanya marekebisho kwenye “Laboratory Quality Manual” na “policy manual” ili kuitambua kimfumo maabara ya Kanda ya Ziwa.

1.1.3.3 Ununuzi wa vifaa vya maabara

Kwa lengo la kuimarisha ufanisi wa uchunguzi wa kimaabara sanjari na utendaji kazi za Maabara katika utoaji wa majibu kwa wakati, maabara ilipokea jumla ya vifaa 167 mbalimbali vya uchunguzi vilivyonunuliwa

kupitia ufadhili wa fedha za The Global Fund ambapo 97% vimeshafungwa katika maabara ya Makao Makuu na Mwanza na vinafanya kazi.

1.1.4 KUIMARISHA UTOAJI ELIMU KWA UMMA NA KUBORESHA HUDUMA KWA WATEJA

Mamlaka imelenga kuimarisha

utoaji wa elimu kwa umma na huduma kwa wateja ili kuhakikisha kuwa wananchi wanapata taarifa sahihi juu ya kazi na majukumu ya TFDA na mahitaji ya Sheria sanjari na kupewa ufahamu wa taratibu za kuanzisha biashara ili kuhakikisha usalama na ubora wa bidhaa zinazodhibitiwa.

1.1.4.1 Elimu kwa Umma

Elimu kwa umma imeendelea kutolewa kwa makundi mbalimbali ya wananchi pamoja na kutangaza huduma za Mamlaka ambapo kwa kipindi hiki, Mamlaka ilianda na kurejea vielelezo vya uelimishaji pamoja na kutoa elimu kwa umma kama ilivyoainishwa katika Jedwali Na. 21.

Jedwali Na. 21: Kazi zilizofanyika katika utoaji elimu kwa umma

Na	Kazi	Idadi	Maelezo
1.	Kutoa elimu kwa njia ya mihadhara	136	Mihadhara 136 kuhusu matumizi sahihi ya bidhaa ilitolewa kwa jumla ya washiriki 65,753 wa vyuo, shule za sekondari na msingi, makundi mbalimbali ya wananchi na vikundi vya wajasiriamali katika Jiji la Dar es Salaam, Tanga, Manispaa ya Bukoba, Same, Iringa, Mwanga, Bukoba, Misenyi na Mafia.
2.	Kuandaa na kurejea vielelezo vya uelimishaji	8	i.! Mkataba wa Huduma kwa Wateja wa 2016 ulifanyiwa mapitio na kuwekewa mfumo wa kielektroniki wa ufuatiliasi wa utekelezaji wake katika IMIS ii.! Kuhariri na kuratibu usanifu na uchapwaji wa Taarifa ya Utendaji kazi ya Mamlaka kwa Mwaka 2016/2017, Taarifa ya mfumo wa kitakwimu (Fact sheet 2003-2017) iii.! Rasimu ya mpango wa Mawasiliano na Huduma kwa Wateja wa miaka mitano (2017/18 – 2021/22 na vipeperushi kuhusu TFDA, usajili wa majengo na utoaji wa vibali vya biashara ya chakula, usajili wa dawa na usajili wa vyakula vilivyofungashwa viliandaliwa.
3.	Urushaji wa matangazo mafupi ya uelimishaji kupitia Redio na Televisheni	4	Mada zilizotolewa ni kuhusu udhibiti wa vipodozi, maabara ya TFDA, usalama wa chakula na utoaji wa taarifa za madhara ya dawa yalirushwa kupitia ITV, TBC 1, TBC Taifa, Channel ten, redio za kibiashara saba (7) na za kijamii 14.
4.	Uelimishaji kupitia Vipindi vya moja kwa moja vya na Televisheni redio	10	Mamlaka ilishiriki katika vipindi vya moja kwa 10 vya runinga na redio kupitia vituo vya TBC, Capital TV, ITV, Ringo TV, Channel 10, Radio One, Kiss FM na TBC Taifa.
5.	Maonesho	8	Utoaji elimu ulifanyika kupitia maonesho mbalimbali kama vile Sabasaba, Maonesho ya bidhaa za viwanda vya Tanzania, Maonesho ya Siku ya Chakula Duniani, Upatikanaji wa Maji salama na bora, Maonesho ya SIDO Iringa, Wiki ya Maziwa Arusha, Maonesho ya Bidhaa za kilimo SUA na Madhimisho ya Wiki ya Utumishi wa Umma.
6.	Taarifa kwa Umma na Matangazo	12	Taarifa kwa umma nne (4) na matangazo manane (8) kuhusu majukumu ya TFDA yalitolewa katika magazeti na tovuti ya Mamlaka.
7.	Kuhamasisha watumishi wa ofisi za kanda kuhusu utoaji huduma bora kwa wateja	91	Watumishi wa ofisi za Kanda saba (7) walihamasishwa kuhusu utoaji huduma bora kwa wateja

1.1.4.2 Kuboresha huduma kwa wateja

Wateja 29,017 walihudumiwa kuititia dawati la huduma kwa wateja na wengine 389 kuititia maktaba ikiwa ni pamoja na wanafunzi 221 kutoka Chuo cha Ukutubi na Uhifadhi Nyaraka Bagamoyo, Chuo kikuu Muhimbili, Taasisi ya Teknolojia Dar es salaam (DIT), Chuo Kikuu cha Dar es salaam (UDSM), na shule za sekondari Loyola, Kisutu, Mtakatifu Monika, Ruvu, Kibosho, Green Hill, Loleza, Machame, Kent, Mzumbe, Rosmini, Kisukuru Regent, na Mt. Clara ambao walipatiwa huduma stahiki.

Aidha katika kuhakikisha tunadumisha uhusiano na jamii tunayoihudumia, mamlaka ilichangia miradi mbalimbali ya maendeleo.

Vilevile, hoja 37 za wateja kuhusu usalama wa chakula na dawa katika soko zilipokelewa, kati ya hizo, taarifa zilikuwa 18, maoni 2 na malalamiko 17 kuhusu ubora wa bidhaa katika soko. Taarifa zote zimefanyiwa kazi na malamiko 14 yalifanyiwa kazi kwa ukamilifu na matatu (3) bado yanafanyiwa kazi ambapo yatakamilishwa mwaka wa fedha 2018/19.

1.1.5 KUIMARISHA UWEZO WA MAMLAKA WA KUTOA HUDUMA ZA UDHIBITI

Kwa lengo la kuiwezesha Mamlaka kutoa huduma bora za udhibiti, ni muhimu kuimarisha uwezo wake hususan kwa kuwa na vitendea kazi mbalimbali ikiwemo majengo ya ofisi na maabara, magari, vifaa vyta TEHAMA, kuongeza idadi ya watumishi, kuimarisha ukusanyaji wa maduhuli kutoka vyanzo vyta ndani ili kujitosheleza kibajeti na hatimaye kuweza kugharamia shughuli zote za udhibiti kwa mujibu wa Sheria ya Chakula, Dawa na Vipodozi Sura 219.

Kwa msingi huo kazi zifuatazo zilitekelezwa:-

1.1.5.1 Usimamizi wa rasilimali watu na utawala

Kazi zilizotekewa kwa ajili ya usimamizi wa rasilimali watu na utawala zimechanaganuliwa katika vipengele (a)-(c)

(a) Ikama na Ajira

Jumla ya watumishi 53 walijiriwa kupitia kibali cha ajira mpya kilichotolewa na Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora ambapo mchakato wa ajira ulifanyika kupitia Sekretarieti ya Ajirana TFDA ilihusishwakatika hatua ya usaili. Hali kadhalika, Mamlaka iliwayathibitisha kazini

jumla ya watumishi 11 kufuatia kumalizika kwa muda wao wa majaribio toka walipoajiriwa.

Vilevile, Mamlaka ilifanya usaili wa nafasi ya Mkurugenzi wa Usalama wa Chakula ambapo majina ya watumishi waliokidhi vigezo vyta kujaza nafasi husika yamewasilishwa Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa hatua zaidi. Aidha, Mamlaka ilifanya usaili wa ajira kwa nafasi ya Mratibu wa Mradi wa PROFOMA. Ikama na bajeti ya mishahara kwa mwaka 2018/19 iliandaliwa ambapo jumla ya watumishi wapya 80 wanategemewa kuajiriwa.

(b) Upandishwaji vyeo

Jumla ya watumishi 14 ambaao

kupandishwa kwao vyeo kulisitishwa na Serikali mwezi Juni 2016, waliandikiwa barua za kupandishwa vyeo kufuatia maelekezo ya waraka Kumb. Na. CFC.26/205/01/GG/94 wa tarehe 6 Novemba, 2017. Aidha, taarifa zao ziliingizwa katika mfumo wa Lawson kwa ajili ya kurekebisha mishahara yao ili iendane na vyeo vyao vipyta.

(c) Mafunzo

Mamlaka ilianda Mpango wa Mafunzo wa mwaka 2017/18 kwa kuzingatia Mpango wa Mafunzo wa Mamlaka wa miaka mitatu (2017/18 - 2019/20). Mpango wa mafunzo ulitekelezwa kwa 57.8%, kama ilivyoinishwa katika Jedwali Na 22.

Jedwali Na. 22: Utekelezaji wa mpango wa mafunzo

Aina ya mafunzo	Mpango wa mafunzo		
	Idadi ya waliopendekezwa	Idadi ya waliohudhuria	% ya utekelezaji
Mafunzo ya muda mrefu nje ya nchi	2	2	100
Mafunzo ya muda mrefu ndani ya nchi	30	22	73.3
Mafunzo ya muda mfupi nje ya nchi	8	3	37.5
*Mafunzo ya muda mfupi ndani ya nchi	24	10	41.7
Jumla	64	37	**57.8

*Miongoni mwa watumishi waliopewa mafunzo ni wanawake watano (5) ambao walipewa mafunzo ya kuwajengea uwezo wa uongozi. **Watumishi ambao hawakupata nafasi watainizwa katika mpango mpya wa 2018/19.

1.1.5.2 Uhakiki mifumo na usimamizi wa vihatarishi

(a) Kuandaa na kupitia taratibu sanifu za utendaji kazi (SOPs), michakato na miongozo

Jumla ya nyaraka 557 ziliwekwa kwenye muundo unaomruhusu mtumiaji kujaza kwenye mfumo wa kielektroniki bila ya kufuta au kubadili taarifa muhimu za kwenye nyaraka hizo (Non-editable format). Nyaraka hizo ni fomu 347 rejestra 102, checklists 83, vyeti 16, vibali vitano (5), mipango miwili (2) na mikataba miwili (2).

Mamlaka pia ilifanya marejeo

ya nyaraka mbalimbali ambapo jumla ya Miongozo miwili (2), Taratibu Sanifu za Utendaji kazi 44, Mchakato (Process Flow Chart) imoja (1) na fomu 20 zilifanyiwa marejeo na kuidhinishwa. Jumla ya nyaraka mbalimbali 794 zilipewa namba na nyingine ziliboreshwu ili mfumo wake wa utambuzi uendane na mfumo wa sasa wa udhibiti wa nyaraka.

(b) Ukaguzi wa nje wa mfumo ya uhakiki ubora wa huduma

Mamlaka ilifanyiwa ukaguzi wa nje wa mfumo na Kampuni ya ACM Ltd Mwezi Julai, 2017 katika Sehemu na Vitengo vya TFDA Makao Makuu pamoja

na Ofisi ya Kanda ya Mashariki na Kanda ya Kati. Matokeo ya ukaguzi huu yaliwezesha Mamlaka kutunukiwa cheti cha kukidhi matakwa ya Kiwango kipywa cha Kimataifa cha ISO 9001:2015 ambacho kitadumu kwa miaka mitatu mfululizo kuanzia (Agosti, 2017 - Agosti 2020), cheti hiki kilizinduliwa rasmi na Naibu Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Wazee na Jinsia na Watoto.

Aidha, Mamlaka pia ilifanyiwa tena ukaguzi wa mfumo ya ubora wa utoaji huduma na wakaguzi kutoka kampuni hiyo. Ukaguzi huu ulihusisha mfumo ya udhibiti wa Chakula, Dawa, Vipodozi na Vifaa tiba ambapo kulingana na matokeo ya awali

ya ukaguzi huo Mamlaka itaendelea kushikilia cheti cha Kiwango cha ISO 9001:2015.

(c) Ukaguzi wa ndani wa mifumo

Mamlaka kupitia Kitengo chake cha Uhakiki Mifumo ilifanya ukaguzi wa ndani wa mifumo ya utoaji huduma katika Sehemu 19 za TFDA Makao Makuu na Ofisi za Kanda saba (7). Aidha, ukaguzi fuatilizi wa utekelezaji wa hoja zilizojitokeza wakati wa kaguzi za ndani za mifumo ulifanyika katika Ofisi saba (7) za Kanda na Sehemu kumi na tisa (19) za Makao Makuu ambapo matokeo yanaonesha kuwa hoja zimefanyiwa kazi na vielelezo vya kuthibitisha utekelezaji wake vilihakikiwa.

(d) Usimamizi wa vihatarishi

Katika usimamizi wa vihatarishi, Mamlaka ilifanya marejeo ya Mpango wa Usimamizi wa Vihatarishi na Rejesta ya Vihatarishi ya Mamlaka ikiwa ni pamoja na kuongeza vihatarishi vipyta viwili (2) ambavyo pia viliwekewa mikakati ya

kuvishughulikia.

Mafunzo ya ngazi ya juu ya mfumo wa kusimamia vihatarishi yalifanyika kwa Wasimamizi wa Vihatarishi (Risk Champions) kutoka TFDA Makao makuu na Ofisi za Kanda ambapo yalihuisha udhibiti wa vihatarishi kwa vitendo (Practical approach) ili kuendelea kuongeza umahiri wa kuimarisha uwezo wa kusimamia vihatarishi

1.1.5.3 Ukaguzi wa mifumo ya udhibiti wa dawa na damu na bidhaa za Damu uliofanywa na Shirika la Afya Duniani (WHO)

Mamlaka ilifanyiwa ukaguzi wa mifumo ya udhibiti wa dawa uliofanywa na Shirika la Afya Duniani (WHO). Ukaguzi huo ulilenga kupima namna mifumo ya udhibiti wa dawa ya TFDA inavyokidhi vigezo inavyokubalika vya WHO katika udhibiti wa dawa ili kuiipandisha ngazi (Maturity level) kutoka daraja la 2 hadi daraja la 3 (Maturity level 3). Ukaguzi ulibaini jumla

ya maeneo sitini (60) yenye upungufu na hivyo kuhitaji kufanyiwa maboresho na ili hatimaye TFDA kupandishwa hadi daraja tatu (3) na hata nne (4) la ubora wa mifumo ya udhibiti wa dawa duniani.

Aidha, WHO pia ilifanya ukaguzi wa mifumo ya udhibiti wa damu na bidhaa za Damu uliofanywa na Shirika la Afya Duniani (WHO). Ukaguzi huo ulilenga kupima uwezo wa Mamlaka wa kusimamia mifumo ya udhibiti wa damu na bidhaa za damu ya Taifa inavyokidhi vigezo inavyokubalika vya Umoja wa Mataifa.

1.1.5.4 Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA)

Mifumo ya TEHAMA ni nyenzo na nguzo muhimu katika kurahisisha utoaji huduma za TFDA. Kazi zifuatazo zilitkelezwa ili kuboresha utoaji huduma kwa wateja kama ilivyoinishwa kwenye Jedwali Na.23.

Jedwali Na. 23: Mchanganuo wa kazi za TEHAMA

Na.	Kazi	Utekelezaji
1.	Mradi wa ufungaji wa mfumo wa fedha wa <i>Epicor 10</i> na uunganishwaji wa mfumo wa MIS.	Mradi umekamilika, mafunzo kwa watumiaji yamefanyika na mfumo umeanza kutumika rasmi kwa kuingiza bajeti ya mwaka 2018/2019.
2.	Kutengeneza mfumo wa kutoa taarifa za madhara yatokanayo na matumizi ya dawa, vipodozi na vifaa tiba kwa njia ya mtandao na simu za kiganjani.	Mfumo umekamilika na umeanza kutumika ambapo wananchi wanaweza kuandika namba *152*00# sehemu ya Afya na kutoa taarifa

3.	Ununuzi wa vifaa mbalimbali kwa TEHAMA.	Vifaa kama vile Desktop 70 ,UPS 38, Printer 8, Photocopier 5, Laptop 22 na projector 4 vilinunuliwa na kugawiwa kwa watumiaji.
4.	Ukamilishaji wa module mbalimbali zilizoongezeka kwenye mfumo wa IMIS	Module zote ikiwemo usajili wa majengo kwa njia ya mtandao, kuongeza muda wa vibali (Permit extension), Mkataba wa Huduma kwa Wateja na kuunganisha IMIS na Epicor zimekamilika na zinatumika.
5.	Ukamilishaji wa mfumo wa kupambana na majanga ya TEHAMA (ICT Disaster Recovery plan) pamoja na mpango mkakati wa utekelezaji wake.	Mfumo umefanyiwa kazi na kukamilika. Aidha, mpango wa kupambana na majanga na mkakati wa utekelezaji wake utaanza mwaka wa fedha 2018/19.
6.	Kuunganisha mfumo wa kielectroniki wa malipo ya Serikali (GePG) na mfumo wa IMIS ili kuwezesha wateja kufanya malipo kwa kutumia namba maalum (Control Number)	Mifumo imeunganishwa na majoribio kwa upande wa kiufundi yamekamilika.

1.1.5.5 Ukaguzi wa Ndani

Kaguzi nane (8) kati ya 11 zilizopangwa kufanyika katika mwaka wa fedha 2017/18 zilifanyika na kukamilika. Maeneo yaliyokaguliwa ni pamoja hati za malipo, mfumo wa usajili wa dawa, usawazishaji wa vitabu vya Mamlaka na akaunti za benki, ofisi za Kanda, ujenzi wa ofisi ya Kanda ya Ziwa, usimamizi wa mafuta kwa magari na mitambo, manunuvi, masurufu na fedha za wahisani wa maendeleo. Mapendekezo yalitolewa kwa upungufu uliojitekeza na ufuutiliaji wake unaendelea kutekelezwa kwa lengo la kuboresha mifumo.

Vikao vinne (4) vya kawaida na viwili vya dharura vya Kamati ya Ukaguzi na Usimamizi wa Vihatarishi vilifanyika. Taarifa ya utendaji kazi ya Kamati ya Ukaguzi kwa mwaka 2016/17,

taarifa ya Ukaguzi wa Ndani kwa mwaka wa fedha 2016/17 na Mpango kazi wa Ukaguzi wa ndani kwa mwaka 2018/19 viliandaliwa.

Mafunzo kwa Wajumbe wa Kamati ya Ukaguzi na Usimamizi wa Vihatarishi vilifanyika mara mbili kwa mwaka. Pia, marejeo ya Audit Committee Charter na Internal Audit Charter vilifanyika ili kuendana na matakwa ya kitendaji ya sasa.

1.1.5.6 Manunuvi na Ugavi

Mpango wa Manunuvi wa mwaka 2017/2018 ulitekelezwa ili kuwezesha upatikanaji wa vifaa na huduma mbalimbali kwa lengo la kuboresha kazi za udhibiti. Jumla ya vikao kumi (10) vya Bodi ya Zabuni vilifanyika na kupitishakutolewa kwa mikataba 48 ya manunuvi

yenye thamani ya jumla ya TZS 9,593,569,216.97 sawa na asilimia 95 ya utekelezaji wa mpango wa manunuvi. Kati ya mikataba iliyotolewa, mikataba 20 yenye thamani ya TZS 7,829,477,693.20 imekamilika ili hali mikataba 28 yenye thamani ya TZS 1,764,091,523.77 bado ipo katika hatua mbalimbali za utekelezaji kama ilivyooneshwa katika Kiambatisho A.

1.1.5.7 Sheria na Ushauri

Mamlaka ilitekeleza na kukamilisha kazi zifuatazo:-

- a) Kukamilisha rasimu ya mapendekezo ya Waraka wa kurekebisha Sheria ya Chakula, Dawa na Vipodozi Sura 219 baada ya kuingiza maoni wadau. Rasimu husika imewasilishwa kwa Katibu Mkuu (AFYA) kwa

- hatua zaidi.
- b) Kuandaa na kukamilisha Kanuni za GMP GN NO 295 ya mwaka 2018; Usalama wa Majoribio ya dawa (Pharmacovigilance) GN NO 296 ya mwaka 2018, Kanuni za udhibiti wa dawa zinazoingizwa nchini kama "Orphan Drugs".
 - c) Kukamilisha Rasimu ya Kanuni za Damu na mazao yake na kuziwasilisha kwa Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa upekuzi; na
 - d) Kusimamia kesi mbalimbali kama ifuatavyo:-
1) Shauri Na. 80 la mwaka 2017 la kesi

ya Uhujumu uchumi dhidi ya Uongozi wa Kampuni ya TPI ya kusambaza dawa bandia lililopo katika mahakama ya Kisutu. Ambayo inaendelea hadi sasa. Jedwali Na. 24 limeainisha kesi za madai.

- 2) Kufungua majalada 53 ya kesi katika vituo mbalimbali vyta polisi nchini kufuatia operesheni iliyofanyika ya kukagua vituo vyta tiba asili na mbadala.
- 3) Kufungua majalada

24 katika vituo mbalimbali vyta polisi kufuatia ukaguzi wa vipodozi na pombe kali uliopewa jina la Operation Afya kama ilivyoainishwa katika Jedwali Na.25. Aidha, majalada 11 kati ya majadala 24 yaliyofunguliwa watuhumiwa walielekezwa kulipa gharama za uteketezaji bidhaa ambazo ni sawa na asilimia 25 ya thamani ya bidhaa zilizokamatwa.

Jedwali Na. 24: Kesi za madai dhidi ya TFDA

Na.	Jina na namba ya Kesi	Aina ya madai	Hatua iliyofikia
1.	Mahakama Kuu DSM, Madai Na. 206. TPI dhidi ya TFDA, AGC na MHCDGEC	Madai ya TZS Bilioni 210 kama fidia kwa madai kuwa kiwanda kufungwa na TFDA haikuwa halali kisheria	Kesi inaendelea kusikilizwa
2	Mahakama Kuu DSM, Madai Na. 7/2018 UWADAMUDA dhidi ya TFDA , Baraza la Famasi na AG	Kuomba <i>Declaratory order</i> kuzuia kufuta leseni ya maduka ya dawa baridi na kudai fidia ya kusababisha hasara kwa kutotoa vibali vyta dawa	Kesi iko Mahakamani. TFDA imejibu <i>pleadings</i> na kuwasilisha mahakamani
3.	Mahakama Kuu DSM, Madai Na. 72/2016 <i>Moonas</i> dhidi ya TFDA	TZS 100,000,000/= fidia ya kusababisha hasara kwa kutoa vibali vyta dawa	Kesi imemalizika kwa TFDA kushinda. Hivyo, imeokoa TZS 100,000,000/=

Jedwali Na. 25: Kesi za jinai zilizofikia ukomo

Na.	Aina ya makosa	Idadi ya kesi	Hukumu/Ukomo
1	Kuuza dawa na vifaa tiba kwenye eneo lisilosajiliwa	1	Bidhaa na dawa ziliteketezwa na Mtuhumiwa alitozwa faini ya TZS. 2,200,000/=, Stakabadhi Na. 18911604 ya tarehe 25 /1/2018

2	Kuuza vipodozi visivyoruhusiwa pamoja na chakula	2	Washitakiwa walitozwa gharama za kuteketeza
3	Kupatikana na vipodozi visivyoruhusiwa	1	Mshitakiwa alitozwa faini
4	Kuuza vipodozi ambavyo havijasajiliwa	1	Kesi ilikwisha mahakamani kwa maelekezo ya kufanya mazungumzo ya pamoja kwa pande zote mbili (mediation)
5	Kufungasha pombe za chupa kwenye chupa zingine kwa ujazo mbalimbali kinyume cha sheria	3	Kesi hizi tatu (3) zilikwisha mahakamani kwa kila mtuhumiwa kulipa faini ya kiasi cha TZS 2,000,000/=

1.1.5.8 Mpango kazi na bajeti

Mpango kazi na bajeti ya Mamlakat wa Tanzania 2018/2019 ulikamilishwa. Aidha, taarifa za

utendaji kazi za kipindi robo ya kwanza ya mwaka, nusu mwaka na robo ya tatu ya mwaka 2017/18 ziliandaliwa. Taarifa hizi ziliidhinishwa na Bodi ya

Ushauri (MAB) katika kikao chake cha nane (8) na tisa (9); na hatimaye kuwasilishwa kwa Katibu Mkuu (AFYA) kwa hatua zaidi.

Jedwali Na. 27: Mchanganuo wa masuala yaliyobainika katika tathmini ya mipango ya ufuatiliaji wa ubora wa bidhaa kwenye soko

Na	Mpango	Masuala muhimu yaliyobainika
14.1	Mpango wa Kufuatilia Ubora wa Chakula kwenye Soko 2015/16 – 2016/17	<ul style="list-style-type: none"> a) Hakukuwa na malengo mahususi (Specific objectives) b) Hakukuwa na mpango wa tathmini na ufuatiliaji (M&E plan/matrix) c) Hakukuwa na bajeti kielelezo d) Mpango ulikuwa ni wa muda mfupi (miaka miwili) hivyo ni ngumu kupima matokeo ya muda mrefu (impact) e) Mpango ulijikita kwenye bidhaa za chakula zilizosajiliwa tu; f) Mpango ulitekelezwa chini ya 70%; na g) Uratibu hafifu kati ya zoezi la ukusanyaji sampuli na uwezo wa maabara wa kuchunguza sampuli hizo hivyo kuchelewesha utoaji wa majibu ya uchunguzi wa kimaabara kwa sampuli zilizokusanywa. h) Ushiriki hafifu wa wadau katika utekelezaji wa afua (interventions) zinazotokana na matokeo ya mpango.
14.2	Mpango wa Ufuatiliaji Ubora wa Dawa kwenye soko 2017 - 2020	<ul style="list-style-type: none"> a) Malengo mahususi (specific objectives) yaliyoanishwa kwenye mpango ni shughuli/kazi (activities) hivyo kusababisha upimaji wa mpango kutoekutoa uhalisia wa utekelezaji wake. b) Taarifa ya mpango kwa mwaka wa kwanza 2017/18 haikukamilishwa kwa kuwa majibu ya uchunguzi wa kimaabara hayakutolewa kwa wakati.

14.3	Mpango wa Ufutiliaji wa Ubora wa Vifaa tiba kwenye soko 2015/16 – 2017/18 na 2017/18- 2019/20	<ul style="list-style-type: none"> a) Malengo mahususi (specific objectives) yaliyoainishwa kwenye mpango ni shughuli/kazi (activities) hivyo kusababisha upimaji wa mpango kutokutoa uhalisia wa utekelezaji wake; b) Mpango haukuwa na viashiria vya upimaji; c) Haukuwa na mpango tathmini na ufutiliaji (M&E plan/matrix); na d) Uratibu hafifu kati ya zoezi la ukusanyaji sampuli na uwezo wa maabara wa kuchunguza sampuli hizo hivyo kuchelewesha utoaji wa majibu ya uchunguzi wa kimaabara kwa sampuli zilizokusanywa.
14.4	Mpango ufuutiliaji wa magonjwa yatokanayo na matumizi ya chakula kisicho salama (FBD)	<p>Hakuna andiko maalum (Program document) linaloainisha:-</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) Malengo ya mpango (objectives), (ii) Usambazaji wa mpango nchi nzima (rollout), isipokuwa kuna mwongozo hivyo kusababisha ugumu katika kupima mafanikio au changamoto za mpango husika

1.1.5.9 Mapato na Matumizi

(a) Mapato

Mamlaka ilipanga kukusanya TZS 46,955,066,702.00 kutokana na ada na tozo, mchango wa Serikali kwa ajili ya mishahara ya watumishi na washirika mbalimbali wa maendeleo. Hadi kufikia tarehe 30 Juni, 2018 Jumla ya TZS 52,280,207,436.00 zilikusanywa. Kati ya makusanyo hayo, TZS 42,922,255,059.00 (82%) imetokana na makusanyo ya ndani, TZS 3,854,076,377.87 (7%) ni mchango wa Serikali kwa ajili ya malipo yamishahara na TZS 5,503,875,997.00 (11%) ni fedha za Washirika wa Maendeleo.

Aidha, mwenendo wa makusanyo ya maduhuli

katika kipindi tajwa unaonesha kuwa mzuri kwa kuwa lengo limevukwa. Mchanganuo wa makusanyo haya umeainishwa katika Mchoro Na. 3.

(b) Matumizi

Ilikutekeleza majukumu yake kwa ufanisi Mamlaka hutumia sehemu kubwa ya bajeti yake kugharamia shughuli za udhibiti na uendeshaji wa ofisi. Katika kipindi cha mwaka wa fedha 2017/18, matumizi ya taasisi yalikuwa TZS 45,084,457,623 sawa na 96% ya bajeti iliyopangwa kwa mwaka.

(c) Mchango wa TFDA katika mfuko mkuu wa Serikali

Kwa mujibu wa Sheria ya Fedha ya Mwaka 2015, Mamlaka

inawajibika kuchangia Mfuko Mkuu wa Serikali. Katika kipindi cha mwaka 2017/18, TFDA imeweza kuchangia jumla ya TZS 9,246,603,650 ambapo kati ya fedha hizo TZS 5,746,603,650 ni 15% ya mapato ghafi yanayotarajiwa kukusanywa na 3,500,000,000 ni mtaji uliozidi kwa kipindi husika.

1.1.6 KUPUNGUZA MAAMBUKIZI YA VIRUSI VYA UKIMWI NA KUBORESHA HUDUMA KWA WAATHIRIKA WA UKIMWI NA WENYE MAGONJWA YASIYOAMBUKIZA

Mamlaka ilitoa mafunzo ya ndani kuhusu ushauri wa kisaikolojia pamoja na namna

ya kukabiliana na msongo wa mawazo, HIV/AIDS, upimaji wa virusi vya UKIMWI na maadili mahali pa kazi kwa watumishi wa Kanda ya Mashariki, Kanda ya Kati na Nyanda za Juu Kusini. Jumla ya watumishi 33 wa ofisi za kanda walipatiwa mafunzo hayo.

1.1.7 KUIMARISHA NA KUTEKELEZA KWA UFANISI MKAKATI WA TAIFA WA KUPAMBANA NA KUZUIA RUSHWA

1.1.7.1 Usimamizi wa maadili

Kikao kimoja cha Kamati ya Maadili kilifanyika kwa ajili ya kurekebisha tabia na mienendo ya watumishi waliokuwa na upungufu wa maadili na nidhamu. Aidha, Kanuni za maadili katika utumishi wa umma zimechapishwa, kuwekwa kwenye “frame” na kutundikwa maeneo mbalimbali ya ofisi za Mamlaka ili kuwakumbusha wafanyakazi wanapokuwa mahali pa kazi.

1.1.7.2 Fomu za mgongano wa maslahi

Ujazaji wa fomu za mgongano wa maslahi kwa mwaka 2018 ulifanyika ambapo watumishi 283 (94%) kati ya 302 walikamilisha ujazaji wa fomu husika.

1.1.8 K U B O R E S H A MASUALAYAJINSIA NA MAZINGIRA

Kwa lengo la kuwajengea uwezo watumishi wanawake wa Mamlaka ya Chakula na Dawa hususan katika masuala ya uongozi, katika kipindi hiki Mamlaka iliwezesha watumishi wanawake watano (5) kuhudhuria mafunzo ya uongozi.

Aidha kwa lengo la kutunza mazingira, usafi wa ofisi na maeneo ya ofisi za TFDA uliendelea kufanyika ikiwa ni pamoja na kutengeneza bustani na kutunza miti iliyopandwa katika maeneo yanayozunguka ofisi. Vile vile, vyombo vya kuwekea taka viliwekwa kwenye maeneo mbalimbali ya majengo ya ofisi kwa ajili ya kkusanyia taka.

1.2 HITIMISHO NA MAENEZO YANAYOTAKIWA KUPEWA KIPAUMBELE

Kwa ujumla utekelezaji wa kazi zilizopangwa ulifanyika kwa ufanisi kwa malengo yote na hivyo kuiwezesha Mamlaka kufikia na kuvuka malengo iliyojiweka katika maeneo mengi ikiwemo tathmini ya usajili wa bidhaa, ukaguzi wa viwanda na maeneo ya biashara za chakula, dawa, vipodozi,

vifaa tiba na bidhaa nyongeza, usajili wa maeneo ya biashara ya chakula, uchunguzi wa sampuli, ukusanyaji wa mapato kutoka vyanzo vya ndani, na usimamizi wa mifumo ambapo Mamlaka imeweza kushikilia Cheti ya ubora wa mifumo cha ISO 9001:2015 na cheti cha ithibati ya mifumo ya maabara kwa kiwango cha ISO/IEC 17025 na utambuzi wa WHO.

Pamoja na mafanikio yaliyopatikana katika mwaka 2017/18, Mamlaka itatoa kipaumbele katika kusimamia utekezaji wa Mpango kazi na bajeti ya mwaka 2018/19, ili kuendeleza mafanikio yaliyopatikana katika mwaka wa fedha 2017/18. Aidha, Mamlaka itatoa kipaumbele katika maeneo yafuatayo:-

- (a) Kufanya marekebisho ya Sheria ya Chakula, Dawa na Vipodozi, Sura 219 kwa lengo la kukidhi mahitaji ya sasa ya udhibiti ili pamoja na mambo mengine kuboresha masuala ya uendeshaji wa TFDA, makosa na adhabu katika sheria tajwa kwa vile yote yamepitwa na wakati;
- (b) Kukamilisha upanuzi wa Maabara ya Makao Makuu; na
- (c) Kuimarisha ofisi za Kanda na vituo vya forodha kwa kuongezea vitendea kazi, watumishi na mafunzo kwa wakaguzi;

- (d) Kutoa elimu zaidi juu ya kukabiliana na tatizo la uchafuzi wa sumukuvu katika nafaka na karanga na athari zake;
- (e) Kuongeza nguvu katika uchunguzi wa sampuli za bidhaa zinazodhibitiwa;
- (f) Kuwatambua na kuwajengea uwezo wa sindikaji wadogo na wa kati ili waweze kufikia vigezo vyta usajili wa majengo na bidhaa zao;
- (g) Kuweka mifumo u t a k a o r a h i s i s h a uwianisho wa vibali vinavyotolewa na shehena zinazokaguliwa katika vituo vyta forodha;
- (h) Kuimarisha mifumo ya kielektroniki kwa kuongeza idadi ya huduma za Mamlaka zitakazotolewa kwa mtandao (Online services); na
- (i) Kujenga miundo mbinu kwa ajili ya kutunza na kuteketeza bidhaa zisizofaa (incinerator)

**TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018**

3.0 INDEPENDENT REPORT OF THE CONTROLLER AND AUDITOR GENERAL

To: Ambassador. Dr. Ben Moses
 Chairman of the Ministerial Board,
 Tanzania Food and Drugs Authority,
 P.O. Box 77150,
 Dar es Salaam.

RE: REPORT OF THE CONTROLLER AND AUDITOR GENERAL ON THE FINANCIAL STATEMENTS FOR THE FINANCIAL YEAR ENDED 30TH JUNE, 2018

Introduction

I have audited the financial statements of Tanzania Food and Drugs Authority, which comprise the statement of financial position as at 30th June, 2018, and the Statement of Financial Performance, the Statement of Changes in Net Assets, the Cash Flow Statement and the Statement of Comparison of Budget and Actual Amounts for the year then ended, as well as the notes to the financial statements, including a summary of significant accounting policies set out from page 21 to 44 of this report.

Opinion

In my opinion, the financial statements present fairly, in all material respects, the financial position of the Tanzania Food and Drugs Authority as at 30th June, 2018, its financial performance and its cash flows for the year then ended in accordance with International Public Sector Accounting Standards (IPSAS).

Basis for Opinion

I conducted my audit in accordance with International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAIs). My responsibilities under those standards are further described in the Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements section of my report. I am independent of Tanzania Food and Drugs Authority in accordance with the International Ethics Standards Board for Accountants' Code of Ethics for Professional Accountants (IESBA Code) together with the National Board of Accountants and Auditors (NBAA) Code of Ethics, and I have fulfilled my other ethical responsibilities in accordance with these requirements. I believe that the audit evidence I have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for my opinion.

Information Other than the Financial Statements and Auditor's Report Thereon

Management is responsible for the other information. The other information comprises the Director's Report and the Declaration by the Head of Finance but does not include the financial statements and our auditor's report thereon.

My opinion on the financial statements does not cover the other information and I do not express any form of assurance conclusion thereon. In connection with my audit of the financial statements, my responsibility is to read the other information and, in doing so, consider whether the other information is materially inconsistent with the financial

**TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018**

statements or my knowledge obtained in the audit, or otherwise appears to be materially misstated. I have nothing to report in this regard.

Key Audit Matters (KAM)

Key audit matters are those matters that, in my professional judgment, were of most significance in my audit of the financial statements of the current period. I have determined that there are no key audit matters to communicate in my report.

Responsibilities of Management and Those Charged with Governance for the Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the financial statements in accordance with IPSASs, and for such internal control as management determines is necessary to enable the preparation of financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the financial statements, management is responsible for assessing the entity's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management intends to liquidate the entity or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Those charged with governance are responsible for overseeing the entity's financial reporting process.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Financial Statements

My objectives are to obtain reasonable assurance about whether the financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that includes my opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISSAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these financial statements.

In addition, Sect. 10 (2) of the PAA No.11 of 2008 requires me to satisfy myself that, the accounts have been prepared in accordance with the appropriate accounting standards.

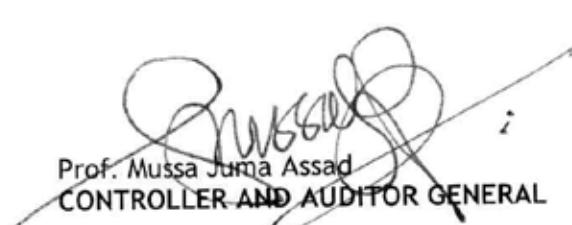
Further, Sect. 48(3) of the Public Procurement Act No.7 of 2011 requires me to state in my annual audit report whether or not the audited entity has complied with the provisions of the Law and its Regulations.

TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018

Report on Compliance with Procurement Legislation

Compliance with Public Procurement Act

In view of my responsibility on the procurement legislation, and taking into consideration the procurement transactions and processes I have reviewed as part of this audit, I state that Tanzania Food and Drugs Authority procurement has generally complied with the requirements of the Public Procurement Act, 2011 and its related Regulations of 2013.

Prof. Mussa Juma Assad
CONTROLLER AND AUDITOR GENERAL

National Audit Office, Dar es salaam

15th March, 2019

TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018

4.0 FINANCIAL STATEMENTS

STATEMENT OF FINANCIAL POSITION
AS AT 30TH JUNE 2018

DETAILS	NOTE	2017/2018 TZS	2016/2017 TZS
CURRENT ASSETS			
Cash and Cash Equivalents	2	16,279,684,366	10,663,621,011
Trade and Other Receivables	3	1,280,408,801	1,280,408,801
Inventories	4	649,122,714	665,281,326
Total Current Assets		18,209,215,881	14,883,893,061
NON-CURRENT ASSETS			
Staff Loans	5	3,146,914,418	2,556,200,251
Investment Property	6	1,455,146,660	-
Property, Plant and Equipment's	7	31,330,962,224	22,260,225,578
Intangible Assets	8	177,684,670	39,289,298
Total Non-Current Assets		36,110,707,972	24,855,715,126
TOTAL ASSETS		54,319,923,853	39,739,608,187
CURRENT LIABILITIES			
Trade and Other Payables	9	7,692,444,424	3,260,050,792
Total Current Liabilities		7,692,444,424	3,260,050,792
NON CURRENT LIABILITIES			
Capital Donor Grants	10	4,635,900,000	-
Total Non-Current Liabilities		4,635,900,000	-
NET ASSETS		41,991,579,429	36,479,557,395
NET ASSET/EQUITY			
Capital Fund	11	1,139,932,800	1,139,932,800
Revaluation Reserve	12	6,938,974,460	4,310,303,791
Accumulated Surplus/(Deficit)	13	33,912,672,168	31,029,320,804
NET ASSETS/EQUITY		41,991,579,429	36,479,557,395

Note 1 to 28 form part of the Accounts.

Ambassador Dr. Ben Moses

Chairman of the Board

Date 19/2/2019

Adam M. Fimbo

Ag. Director General

Date 19/2/2019

TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018

**STATEMENT OF FINANCIAL PERFORMANCE
FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE, 2018**

Revenue from Non-Exchange Transactions	NOTE	2017/2018 TZS	2016/2017 TZS
Fees and Charges	14	40,092,834,652	34,423,359,321
Government Grants	15	3,854,076,380	3,257,647,727
Donors Grants	16	832,189,566	350,160,072
Other Income	17	334,185,594	849,201,577
Total Revenue		45,113,286,190	38,880,368,697
Expenses			
Administration Expenses	18	28,547,014,229	32,098,717,357
Audit fee	19	76,008,800	76,626,200
Finance charges	20	85,674,625	58,932,380
Depreciation and Amortization charges	7&8	3,554,997,848	2,003,592,858
15% Contribution to GVT General Funds	21	6,426,272,949	3,613,571,447
Total Expenses		38,689,968,451	37,851,440,242
Surplus/(Deficit) for the year		6,423,317,739	1,028,928,455

Note 1 to 28form part of the Accounts

 Ambassador Dr. Ben Moses
 Chairman of the Board
 Date 19-2-2019

 Adam M. Fimbo
 Ag. Director General
 Date 19/2/2019

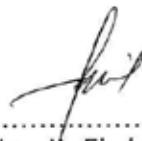
TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018

STATEMENT OF CHANGES IN NET ASSETS/EQUITY
AS AT 30THJUNE, 2018

	Capital Funds	Accumulated Surplus /(Deficit)	Revaluation Reserve	Total
	TZS	TZS	TZS	TZS
Balance as at 01.07.2016	1,139,932,800	32,100,392,349	4,310,303,791	37,550,628,940
Recalled back Capital by Treasurer	-	(2,100,000,000)	-	(2,100,000,000)
Surplus for the year	-	1,028,928,455	-	1,028,928,455
Balance as at 30.06.2017	<u>1,139,932,800</u>	<u>31,029,320,804</u>	<u>4,310,303,791</u>	<u>36,479,557,395</u>
Balance as at 01.07.2017	1,139,932,800	31,029,320,804	4,310,303,791	36,479,557,395
Prior Year Adjustments [Note 22]	-	(39,966,375)	(200,000,000)	(239,966,375)
Gain on Revaluation [Note 23]			2,828,670,669	2,828,670,669
Recalled Capital - Treasury Registrar	-	(3,500,000,000)	-	(3,500,000,000)
Surplus for the year	-	6,423,317,739	-	6,423,317,739
Balance as at 30.06.2018	<u>1,139,932,800</u>	<u>33,912,672,169</u>	<u>6,938,974,460</u>	<u>41,991,579,429</u>

Note 1 to 28 form part of the Accounts.

Ambassador Dr. Ben Moses
Chairman of the Board
Date 19-2-2019

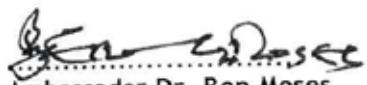

Adam M. Fimbo
Ag. Director General
Date 19/2/2019

TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018

CASH FLOWS STATEMENT
FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE, 2018

	NOTE	2017/2018 TZS	2016/2017 TZS
Cash Flow from Operating Activities			
Cash received from Fees and Charges	14	41,386,790,061	34,423,359,321
Cash Received from Government	15	3,854,076,378	3,257,647,727
Cash Received from Donors	16	6,013,059,533	350,160,072
Cash received from other Operations	17	329,262,935	849,201,577
Total Cash Received from Operating Activities		51,583,188,908	38,880,368,697
Cash Paid to Employees	18	(13,523,439,273)	(9,007,909,028)
Cash Paid for Operation Activities	18	(15,070,777,262)	(20,285,340,617)
Audit fee paid for 2016/2017	19	(76,008,800)	(76,626,200)
Finance charges	20	(85,674,625)	(58,932,380)
Net Cash Flow from Operating Activities		22,845,377,559	9,451,560,472
Cash Flow from Investment Activities			
Acquisition of PPE	7	(9,288,966,794)	(6,321,947,899)
Acquisition of Intangible Assets	8	(237,043,760)	(58,931,000)
Disposal of PPE	24	43,300,000	-
Net Cash Flow to Investing Activities		(9,482,710,554)	(6,380,878,899)
Cash from Financing Activities			
Recalled Capital by Treasury Registrar	13	(2,000,000,000)	(2,100,000,000)
15% Contribution to GVT General Funds	21	(5,746,603,650)	(3,613,571,447)
Net Cash Flow to Financing Activities		(7,746,603,650)	(5,713,571,447)
Net Cash Flow for the year		5,616,063,355	(2,642,889,875)
Add:Cash and Cash Equivalents as at the start of the year		10,663,621,011	13,306,510,886
Cash and Cash Equivalent as at the end of the year		16,279,684,366	10,663,621,011

Note 1 to 28 form part of the Accounts

Ambassador Dr. Ben Moses
Chairman of the Board

Date 19-02-2019

Adam M. Fimbo
Ag. Director General
Date 19/2/2019

TANZANIA FOOD AND DRUGS AUTHORITY
FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018
STATEMENT OF COMPARISON OF BUDGET AND ACTUAL AMOUNT
FOR THE YEAR ENDED 30TH JUNE 2018

DESCRIPTION	ORIGINAL BUDGET TZS	ADJUSTMENT TZS	FINAL BUDGET TZS	ACTUAL AMOUNTS TZS		VARIANCE %	VARIANCE %	REASON S NOTE 27
				TZS	TZS			
Revenue	32,609,381,583	5,255,920,992	37,865,302,575	41,386,790,061	(3,521,487,486)	-9%	(a)	
Fees and licenses	6,681,580,551	-	6,681,580,551	3,854,076,378	2,827,504,173	42%	(b)	
Government grants	(279771947)	7,384,332,622	6,013,059,533	1,371,273,664	19%	(c)		
Donors grants	7,664,104,569	-	-	261,695,381	261,695,381	100%	(d)	
Other Income	-	-	-	51,515,621,352	415,594,395	1%		
Total revenue (A)	46,955,066,703	4,976,149,045	51,931,215,748					
 Operating Expenses								
Administration expenses	30,781,186,373	3,868,570,089	34,679,756,462	28,547,014,229	6,132,742,233	18%	(e)	
Audit fee	150,000,000	(20,0000,000)	130,000,000	76,008,800	23,991,200	18%	(f)	
Financial expenses	-	-	-	85,674,625	(85,674,625)	100%	(g)	
15% Contr. to GVT	4,384,347,476	-	4,384,347,476	5,746,603,650	(2,041,925,473)	-47%	(h)	
General Funds								
Total Expenses	34,519,118,643	4,644,985,295	39,164,103,938	34,041,502,347	4,029,133,335	10%		
 Capital Expenditure								
Property, Plant & Equipment's	12,175,948,060	331,163,750	12,507,11,810	9,333,965,842	3,173,145,969	25%	(i)	
Intangible Assets	260,000,000	-	260,000,000	237,043,760	22,956,240	9%	(j)	
Total Investments	12,435,948,060	331,163,750	12,767,111,810	9,571,009,602	3,196,102,208	25%		
Total Expenditure (B)	46,955,066,703	4,976,149,045	51,931,215,748	43,612,511,949	7,225,235,544	14%		
Surplus/Deficit				7,903,109,403				

Note 1 to 28 form part of the Accounts

Ambassador Dr. Ben Moses
Chairman of the Board
Date 19-02-2019

Office of the Controller and Auditor General

AR/TFDA 2017/2018

Reports on fake Panadol pills are false, TFDA assures

By Devota Mwacheng'a

THE Tanzania Food and Drugs Authority (TFDA) has refuted claims on social media about the availability of fake Panadol pills in the country.

A TFDA official said

By Guardian Reporter

A total of 3,225 teachers and students from 44 primary and secondary schools in Mtwara District, Tabora, Arusha, Dodoma, Mbeya and Tabora, call toll free 0800110084 or write through web HYPERLINK "mailto:info@tfda.go.tz" At blank info@tfda.go.tz

For his part, Elia Mhina, a

the country.

"There is no such medicine in the country,"

are very important to

protect their health and become good

citizens to spread our message,"

Rufaro said.

Adding that during the five-day

campaign, the students and teachers

have been given "a well informed

choice to follow the right path."

However, she said the

authority would continue

to address unwanted drugs,

The TFDA staff trained in the students, teachers, visitors, parents and other stakeholders involved in addressing unwanted drugs,

The addressed medicines contain active ingredients, including

steroids, antibiotics, analgesics and

other pharmaceutical products.

"We assure you that by observing

such incidents, TFDA will take

active individual or group action,"

Rufaro said.

Quality, safety of medicine

By Guardian Reporter

QUALITY and safety of medicine in the country has improved to more than 95 per cent, according to Tanzanian Food and Drugs Authority (TFDA).

Speaking to reporters at a press conference recently, General Hilti Sillo

Lihibiti wa usalama dawa uboreshwe zaidi

has improved, says TFDA

of entry," the official

that TFDA has a first laboratory accredited by World Health Organization and accredited by since 2011 and 2012

further noted that in

countrywide, TFDA has delegated some

zone, Southern highlands zone, Eastern zone, Central zone, Southern zone and Western zone.

The Director General lauded TFDA's employees for their dedication to work and desire to achieve institution's strategic objectives. He also thanked stakeholders for their continued collaboration and support.

"I sincerely thank the general public for their support and particularly for

**UTOAJI TAARIFA
ZA MADHARA YA CHANJO...**

NAONA MTOTO AMEPATA MADHARA YA CHANJO,

PAMOJA NA MATIBABU TUTAKAYOMPA, NI LAZIMA TUTOE TAARIFA TFDA

Wataalam wa afya toeni taarifa kwa kujaza fomu maalum ya njano
"TAARIFA MOJA UTAKAYOTOA INAWEZA KUOKOA MAISHA YA WENGI"

IMETOLEWA NA
MAMLAKA YA CHAKULA NA DAWA

TFDA
Tanzania Food & Drugs Authority

Mawasiliano zaidi: +255 658 445 222 /
685 701 735/ 777 700 002

Barua pepe: info@tfda.go.tz

TAARIFA ZA MADHARA YA DAWA...

MEPATA HUU ELE BAADA YA UNYWA DAWA ULIZONIPA

POLE SANA KWA MADHARA HAYO, NITAKUPATIA MATIBABU PIA NITATOA TAARIFA TFDA